

Ёш куч

9-10/99

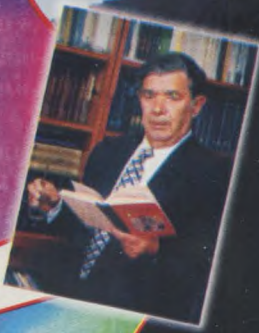
Ётмиш ёшли
навқирон «Ёш куч»

«Тўй куни қочиб
кетаман»

Қотил келин

Мухриддин Холиқов
кимга ҳавас қилади

САҲИФАЛАРИМИЗДА

Тарих

Наср

Эътироф

"Ёш куч архивдан"

Жиноят ва жазо

Санъат

Қатортолға мактублар

Эътироф

Лаулифалар

Қизларжон

Шеърят

Алге ва блд

Руҳият таҳлили

**Ўзбекистон Республикаси ёшлари
«Камолот» жамғармасининг ижтимоий,
адабий-бадий безакли оynomаси**

**1929 йил январ ойидан чиқа бошлади
1999 – № 9-10 (219)**

Эркин АБДУРАҲМОНОВ — бош муҳаррир
Азиз САИД — бош муҳаррир ўринбосари
Бахтиёр ТЎРАЕВ — бош рассом
Гавҳар МИРЗАЕВА — масъул котиб
Абдувоҳид ҲАЙИТ — бўлим муҳаррири
Матлуба ТЕМУР қизи — бўлим муҳаррири
Санжар НАЗАРОВ — бўлим муҳаррири
Муҳайё ПИРНАФАСОВА — бўлим муҳаррири

Таҳрир ҳайъати:

Хуршид ДЎСТМУҲАММАД
Эркин МАЛИКОВ
Хайриддин МАЪСУДОВ
Мирфозил МИРЗААҲМЕДОВ
Муслиҳиддин МУҲИДДИНОВ
Нормурод НАРЗУЛЛАЕВ
Урфон ОТАЖОН
Қосим РАЗЗОҚОВ
Фарҳод РЎЗИЕВ
Сўлмас СУЛТОНОВ
Худойберди ТЎХТАБОЕВ
Иброҳим ҒАФУРОВ
Абдували ҚУТБИДДИН

Компьютер бўлими	М. ДАМИНОВ
Дизайнер	Б.БОЗОРОВ
Компьютер безакчиси	А. ЁҚУБОВ
Техник муҳаррир	В. ДЕМЧЕНКО
Таъминот бўлими	М. НУРИТДИНОВ
Суратлар муаллифи	Ҳ. ШОРАҲМЕДОВ
Матн терувчи	Н. АБДУРАҲМОНОВА

**МАНЭИЛ: 700113,
ТОШКЕНТ — ЧГСП,
ҚАТОРТОЛ КЎЧАСИ, 60
ТЕЛЕФОН: 78-94-73. 78-40-07**

*Ойномадан кўчириб босилганда «Ёш куч»дан
олингани изоҳланиши шарт.*

*4.10.99 йилда босишга рухсат этилди. 8.10.99
йилда дискетда босмахонага топширилди.
Офсет қоғози. Бичими 84x60 1/8. Босма тобоғи
— 4.00, 15.000 нусха. 15 - буюртма. Баҳоси
сотувда эркин нарҳда.*

**«Янги аср авлоди» нашриёт-мат-
баа маркази босмахонасида чоп
этилди.
700113, Тошкент, Чилонзор-8,
Қатортол-60.**

Донишманд: "бир сувни икки бор кечиб бўлмади"
деганидек, туғилиш ҳам бир марта бўлади. Бир бошга
— бир туғилиш. Шу боис туғилган кун — қутлуғ байрам,
муҳим байрам.

Гулнинг гуллиги — куртақда туғилади, комиллик ни-
шонаси — йўрғақда, ҳақиқат илдизи — эртақда.

Туғилиш — эртақдай мўъжизаларнинг мўъжаз ола-
ми, барча асрорни ўзида пинҳон тутган сирлар махза-
ни. Шу боис борлиғимиз сирридан воқифлик истасак,
туғилишга қайтамыз, Борлиқ сирридан огоҳлик истасак
— Яратилишга.

Ҳар ким, ҳар нарса, ҳар ҳодисанинг ўз туғилган со-
ати, лаҳзаси бор. Бу лаҳза — туғилмиш учун йўқлик ва
борлик сарҳадлари туташган чегара. У ёғи —
йўқлик, бу ёғи — борлик.

Азиз Муштарий, "Ёш куч"нинг ҳам
ана шундай илк дунёга кел-

ган таваллуд ай-
ёми бор. Бироқ
у бугундан анча
йироқ. Ана шу
йироқликсиз
унинг борлиғини ҳам
тўла ҳис қила олмай-
миз, босиб ўтган
йўлини билмай,
қадрига етол-
маймиз.

**70
ЙИЛ**

70 ЁШЛИ НАВҚИРОН

ТАРИХ... Тарихнинг яхшиси ҳам, ёмони ҳам хотира ғазнасига тушган хазина. Тарихсиз — келажак йўқ, тарихсиз миллат — миллат эмас. Бироқ бугуннинг шиддати билан кўпинча куни кеча кечган умримиз ҳам аллақачон тарих чекига ўтиб қолганидан огоҳ бўлавермаймиз.

Шундай дамлар бўладики, инсон ўтмишга қайтиб, ўзининг кичик тарихи — ўтган умри, савобу гуноҳларини сарҳисоб қилиб кўради. Азиз Муштарий, шу каби бугун севимли нашрингиз "Ёш куч"нинг ҳам ўтган йилларини сарҳисоб қиладиган куни. Хўш, у қандай дунёга келди, ким эди, ким бўлди? Яхшисидан суюниб, ёмонидан куюниб, "кичик" десак, тўғри бўлмас, ўзининг каттагина бо-сиб ўтган йўли — тарихи давомида шаклланган ўзлиги ҳақида ўйлайдиган, ўтмишини ёд этадиган куни. Зеро бу ҳам бир тарих. Тарих эса — хотирлаш билан тирик, хотирланмаса, у — ўлик. Қола-верса, "мозийга қайтиб иш кўриш хайрлидир".

ЭСКИ "ЁШ КУЧ"

Ҳа, азиз Муштарий, севимли журналингиз "Ёш куч" бу йил роппа-роса 70 ёшга тўлди. Журнал ёшининг бошқа баъзи атоқли нашрларга нисбати:

"Муштум"	—	76 ёш,
"Гулистон"	—	74 ёш,
"Саодат"	—	74 ёш,
"ЁШ КУЧ"	—	70 ЁШ,
"Шарқ юлдузи"	—	65 ёш,
"Гулхан"	—	47 ёш,
"Ғунча"	—	41 ёш.

Эски "Ёш куч" ҳақида сўз кетса, баъзилар: "Йўқ, илгариги "Ёш куч" ҳақида гапирмаслик керак, бу журнал ўшанда ёш авлод онгига коммунистик мафкура-

ни сингдириш учун ташкил этилган эди", деб эътироз билдиришади. Хўш, бу гапга тўла қўшилиб бўладими? Аслида ҳам шундай бўлганми?

Бизнингча, бу борада шошилиш ҳукм чиқармасдан, масалага, Президент таъкидлаганларидек, **холис ва ҳаққоний** ёндашмоқ жоиз. Биз аслида яхшими, ёмонми — ўтмишимиздан эмас, коммунистик мафкуранинг онгимиздаги энг манфур асорати — **"бирёқлама ва тор фикрлашдан воз кечиш"**имиз керак. Президентимиз Ислоҳ Каримов бу борада шундай таъкидлайдилар: **"Қотиб қолган эски ақидалардан воз кечиш — ўз тарихий ўтмишимиздан воз кечиш дегани эмас. Бу бирёқлама ва тор фикрлашдан воз кечиш демакдир"** ("Ўзбекистон XXI-аср бўсағасида...", 151-бет).

«JAS KUC»НИНГ ТУҒИЛИШИ

"Ёш куч" журнали 1929 йили Ўзбекистон ленинчи ёшлар марказқўми, Халқ маорифи комиссарлиги ва Янги алифбе марказқўми томонидан Самарқанд шаҳрида ташкил этилди. Ўша йили журналнинг учта сони — 1-3-сонлари 6000 нусада чоп этилди. Бу ҳақда 1973 йили чоп этилган "Ўзбек Совет Энциклопедияси"да шундай дейилади: **"Ёш куч"** — болалар учун мўлжалланган ижтимоий-сиёсий ва адабий-бадний журнал. 1929 — 1941 йиллари Ташкентда нашр этилган. 1937 йилгача ЎзССР Маориф халқ комиссарлиги томонидан чиқарилган. 1937 йилдан Ўзбе-

кистон ЛКСМ МК ҳамда республика Маориф халқ комиссарлигининг органи бўлган. **Тиражи 6000 га етган**" (4-том, 252-бет).

Ўша суронли йилларда, айниқса, қатағон авжига минган даврда коммунистик мафкурадан холи бирон бир нашр бўлишининг ўзи мумкин эмас эди. Шу боис, биз ҳам "Ёш куч"нинг бу илк сонларини ҳам коммунистик мафкурадан мутлақо холи бўлган демоқчи эмасмиз. Бироқ "Ёш куч" болалар журнали бўлгани учун ўша давр сиёсати ва қатағонларга деярли аралашмаганлигини қайд этиш мумкин. Келинг, бу иллатни "кўпга келган бир

бало" деб эътироф этайлик-да, шундай қийин бир шароитда миллат боласига бир мисқол бўлса-да шу нашр орқали маърифат, илм берай, дунёни танитай, деб заҳмат чеккан, жадидларнинг маърифатчилик мактабидан сабоқ олган "Ёш куч"нинг илк муассислари, илк "ёшкуччилар"нинг машаққатли меҳнатларини кўз олдимишга келтирайлик. Хўш, улар чиндан ҳам коммунистларнинг қули, миллат душманлари эдими? Нега унда "Ёш куч"нинг ташкил этилишида бош-қош бўлганларнинг баъзилари кейинчалик қатағон этилди, йўқ қилинди?

Аслида, маърифатчилик ҳарака-

ЁШ КУЧ

ти, ёш авлодга замонавий илмларни ҳам ўргатиш мақсадида янги жадид мактаблари, нашрлар ташкил этиш, эскича ўқитиш тизимини қисман ислоҳ этиб, замонавийлаштириш каби ишлар миллатпарвар зиёлилар, жадидлар томонидан бошланган эди. Ана шу заминда ёш авлодни замон талабига мос этиб тарбиялаш мақсадида махсус болалар нашрлари ташкил этишга бўлган саъй-ҳаракатлар миллатпарвар зиёлилар томонидан Самарқанд шаҳрида 1929 йилдан эмас, аслида 1919 йилдан бошланган. 1929 йилда ташкил этилган "Ёш куч" эса, гарчи шаклан бироз ўзгачароқ бўлса-да, моҳиятан ана шу саъй-ҳаракат, мақсад-муддаоларнинг ҳам ҳосиласи эди.

Зеро, ўша даврда миллат келажаги буткул хароб бўлмаслиги учун қандай шакл, восита, қандай ном остида бўлмасин, "Ёш куч"дек болалар нашрининг бўлиши сув ва

ҳаводек зарур эди. Ҳар доим, ҳамма нарса бой берилганда ҳам, кишида бой берилмаган бир имконият қолади, бу — келажак. Демак, келажакни, қандай шаклда бўлмасин, сақлаб қолиш керак ва у бир кун албатта мева беради.

Хуллас, ёш авлодга маърифат бериш деган нуқтада коммунист бўлганлар учун ҳам, қалбига миллий истиқлол маслагини жойлаган миллат зиёлилари учун ҳам икки томонлама манфаат, ҳамфикрлик бор эди. Фақат фарқи — коммунист ўшанда: "миллат ёшларига коммунистик ғояни сингдираяпман", деб ўйлаган бўлса, миллий истиқлол фидойиси: "қандай шаклда бўлмасин ёшлар онгини ошириш, уларни фикрлашга ўргатиш, маърифат бериш керак", деган ҳаёлда иш кўрган бўлиши эҳтимолдан холи эмас. Ҳар ҳолда, ўша даврларда чиққан "Ёш куч"нинг илк сонларини, қатағон йиллари тахламларини кузатганда киши ҳаёлидан шундай ўй кечади.

1929 — 1941 йиллар мобайнида журналнинг жами тўқсонга яқин сонлари чоп этилган. Албатта, уларда диққатга сазовор саҳифалар кўп. Айниқса бу мобайнда "Ёш куч" мисолида болалар ва ёшлар нашрларининг тили шаклланиб борган. Журналда ўшанда ҳам кўпроқ ёшлар ижодига эътибор берилган, ёш ижодкорларнинг шеър ва ҳикоялари мунтазам босилиб турган, шунингдек, унда ёш авлоднинг ҳар томонлама билимли бўлиб тарбияланишига алоҳида эътибор қаратилган. Бу жиҳатдан, журналда доимий бериб борилган табиат, ақл мусобақаси, дунёдаги техника янгиликлари, миллий ўйинлар ва бошқа кўпгина қизиқарли мавзуларни ўз ичига олган рукнлар эътиборга молик.

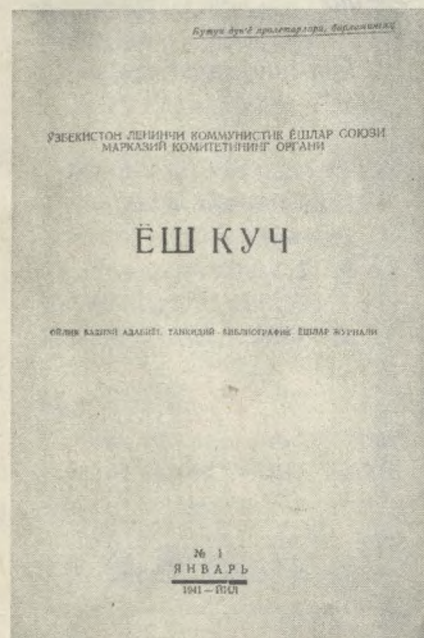
30-йиллар сўнгигига бориб журнал тобора жиддийлаша борган ва 40-йилларда унинг шакл-шамойили, мундарижаси ҳам бироз ўзга-

1929 йил. Илк сон

риб, фақат болалар эмас, ёшларга мўлжалланган журналга айланган. «Ёш куч»нинг бу сонлари ўз мазмун-моҳияти билан бизга кўпроқ ҳозирги «Ёшлик» журналининг эслатади. «Ёш куч»нинг 40-41 йиллардаги ана шу сонларида биз кўпгина адабиёт асарларини, адабий-бадиий, танқидий мақолаларни кўришимиз мумкин. Хусусан, Навоийнинг 500 йиллик юбилеи муносабати билан Навоий, Низомий Ганжавий, Фузулий каби улкан алломаларнинг асарлари, шарқшунос олим Е. Э. Бертельснинг Навоий асарларига бағишланган бугунги кунда ҳам ўз аҳамиятини йўқотмаган бир неча илмий мақолалари, Тўхтасин Жалоловнинг «Хамса талқинлари» туркум мақолалари ва шунга ўхшаш кўпгина асарлар илк бор «Ёш куч» саҳифаларида ёритилган.

Шу ҳолатича "Ёш куч" ўшанда бир неча тармоқ ва йўналишларни бошини тутишга, ёшларнинг кўп қиррали эҳтиёжларини ёлғиз ўзи қондиришга ҳаракат қилган. Бу жиҳатдан, у ўшанда кейинчалик пайдо бўлган «Фунча», «Гулхан», «Ёшлик» журналлари зиммасидаги юкни ҳам ўз елкасига олган эди.

"Ёш куч" 1940 йил октябр (№ 10) сонидан бошлаб кирилл ёзувида чиқа бошлаган. 1940 йил январь сонидан: "Ойлик бадиий адабиёт, танқидий-библиографик ёшлар журнали"га айланган.

70 ёшли навқирон "Ёш куч"

ИЛК ҚАТАҒОН ҚУРБОНЛАРИ

Қайд этганимиздек, "Ёш куч" Ўзбекистон Халқ маорифи комиссарлиги томонидан ташкил этилган эди. Шу боис журналнинг илк сони ўша пайтда Ўзбекистон Халқ маорифи комиссарлиги Бош комиссари ёки бошқачароқ айтганда — "маориф Вазирини" лавозимида бўлган Маннон Рамзийнинг "оқ фотиҳаси" — "Армуғон" сарлавҳали бош мақола-

сарлигида ишлаган бошқа зиёлиларнинг кейинги тақдирига келсак, улар "Ёш куч"нинг эндигина учта сони дунё юзини кўрган бир пайтда — 1929 йилнинг ноябр ойида қамоққа олинадилар. Улар 84 нафар маҳаллий халқдан чиққан зиёлилар эдилар. Бу эса халқимиз тарихида қора сиёҳ билан ёзилиши керак бўлган энг мудҳиш ҳодисалардан бири — зиёли қатламнинг биринчи оммавий қатағони эди! Улар учун 1931 йилда ҳукм чиқарилади ва аксарияти ўша йили отиб юборилади. Бу илк қатағон маҳкумлари ичида ҳозирда номлари истиклол фидойилари сифатида кўп тилга олинган шахслардан: Муннаввар Қори, Боту, Салимхон Тиллахонов, Мухаммад Саййид Ахрорий, Убайдулла Асадуллаҳжаев ва Маннон Рамзий ҳам бор эди. Маннон Рамзий ўшанда узоқ муддатли қамоқ жазосига ҳукм этилган ва жазо муддатини ўташ учун Россия ерларига жўнатилган. Бироқ 1936-1937 йиллар қатағонларида Маннон Рамзийга ҳам қайтадан ўлим жазоси белгила-ниб, Россия ерларида отиб юборилган.

Маннон Рамзий ўша мақоласида ёшларга қарата жумладан шундай дейди:

«...Бу журнал ёшлар учун катта армуғон, уларнинг ҳаракатларида катта кўмакчи, уларнинг йўлларида катта йўлдошдир.

Журналимиз қанча ўсса, гулласа, сизларга яхши-яхши материаллар бериб турса, шунча обрўси кўтарилари, шунча сизларни кўб уюштилади.

Журналга муштари бўлишингиз етмайди, унга ёзғучи бўлиб, ҳар хил шеър, ҳикоячалар, мақолалар бериб туриш учун ёзғучи ёш кучларнинг журнал теграсига тўпланишлари керакдир.

Болалар! Бу журнал сизларга қийматли армуғондир, журналимиз кутли бўлсин!..

Маннон РАМЗИЙ».

"Ёш куч"нинг 1929 йилда чиққан 1-сони 1-саҳифаси. Унда Маннон Рамзийнинг "Армуғон" номли янги нашр тақдимнома-си бўлган бош мақоласи чоп этилган.

си билан очилади. Мақолада янги нашрнинг мақсад ва вазифалари белгилаб берилари. Бироқ Маннон Рамзийнинг ўша даврларда мавжуд бўлган истиқлол учун курашувчи яширин миллий ташкилотларга ҳам алоқаси бўлганлиги эҳтимоли йўқ эмас.

Хўш, "Ёш куч"га оқ фотиҳа берган бу инсоннинг кейинги ҳаёти қандай кечган?

"Ёш куч"нинг илк ташкилотчилари бўлмиш Маннон Рамзий, Боту ва ўша даврда Халқ маорифи комис-

"ЁШ КУЧ" ҚАЧОН ҚАНДАЙ НАШР БЎЛГАН?

1929 йилда: *"Ўзбекистон ленинчи ёшлар марказқўми, халқ маориф комиссарлиги ва янги алифбе марказқўмлари томонидан чиқарилатурган болалар журнали";*

1934 йил, 1-сондан: *"Сиёсий-ижтимоий ва адабий болалар журнали. Ўзбекистон Халқ Маориф Комиссарлиги томонидан чиқарилади";*

1937 йил, 1-сондан: *"Ойда бир чиқатурган болалар адабий-бадиий журнали. ЎзЛКСМ МҚ ва Ўзбекистон Маориф халқ комиссарлиги органи";*

1939 йил, 5-сондан: *"ЎзЛКСМ МҚ ва Болалар, ёшлар адабиёти нашриётининг органи. Ойлик адабий, бадиий болалар, ёшлар журнали";*

1940 йил, 1-сондан: *"Ойлик бадиий адабиёт, танқидий-библиографик ёшлар журнали";*

1986 йил, июл ойидан: *"Ёш куч" — "Молодая смена" — Ижтимоий-сиёсий, адабий-бадиий безакли журнал". Ўзбекистон ЛКСМ Марказий комитетининг органи;*

1993 йилдан: *"Ижтимоий, адабий-бадиий безакли ойнома. Муассис — Ўзбекистон Ёшлари Иттифоқи Марказий Қўмитаси, ҳаммуассис — Ўзбекистон "Истеъдод" жамғармаси";*

1995 йилдан: *"Ўзбекистон Республикаси ёшлари "Камолот" жамғармасининг ижтимоий, адабий-бадиий безакли ойномаси".*

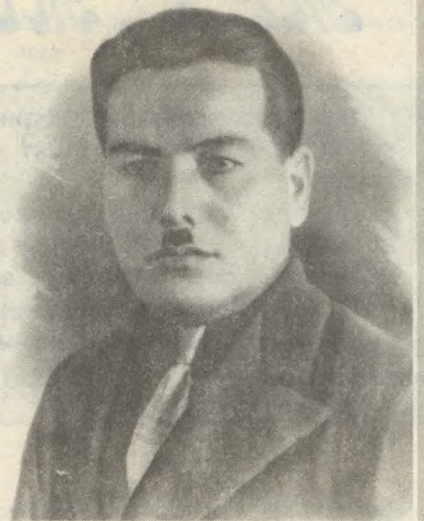

БИРИНЧИ МУҲАРРИР

Шундан сўнг "Ёш куч" таҳририятида бир неча йиллик танаффус ҳукм сурди. Бу даврда пойтахт Самарқанддан Тошкентга кўчирилди. Барча давлат кўмиталари, муассасалар янги пойтахтга кўчиб ўтгач, nihoyat, 1934 йилдан "Ёш куч" таҳририяти ҳам янгидан тuzилиб, Тошкент шаҳрида ўз ишини бошлади.

"Ёш куч"нинг илк сонлари учун муҳаррир тайинланмаган. Муҳаррир ўрнида "Ҳайъати таҳририя" имзоси чекилган. Шу боис "Ёш куч"нинг биринчи муҳаррири сифатида 1934 йил 1-сонидан — 1935 йил 9-10-сонигача масъул муҳаррирлик қилган ҚОСИМ БОБОЕВни қайд этиш мумкин. Бироқ ўша машъум қатағон йилларида Қосим Бобоев ҳам негaдир тезда узоқ муддатли қamoқ жазосига ҳукм этилган ва қамалиб кетган.

"Ёш куч"нинг илк муҳаррири — Қосим БОБОЕВ. 1892 йили Қўқон шаҳрида ҳунарманд oilасида туғилган. 1934-1935 йиллари "Ёш куч" журна-лида муҳаррирлик қилган. 1936-1937 йиллар қатағонларида қamoққа oлинган ва 10 йил мобайнида Россиянинг Но-рилск шаҳрида қamoқ муддатини ўтаган. 1970 йили Тошкент шаҳрида вафот этган.

Муносабат

"ЁШ КУЧ", МЕНДА БИТТА ТАКЛИФ БОР:

МАРҒИЛОН ШАҲАР 25-КАСБ-ХУНАР МАКТАБИ ЎҚУВЧИЛАРИ:

Телевизор, радио, газе-та-журналларимиз фақат тошкентликлар билан мулоқот қилмасдан, узоқ қишлоқларда яшовчиларнинг ҳам ҳаётига чуқур кириб борса... Ахир бизнинг ҳам айтар сўзимиз, фикримиз бор-ку!

Раъно ОЛИМОВА

"Ёш куч"да янги фасонлар, модельерлар, янги соч бўёқлари ҳақида ҳам маълумотлар бериб борилишини хоҳлардик.

Нигора ҲАКИМОВА

Дугонам бир қизни жуда қаттиқ яхши кўради: "Ярим соат уни кўрмасам, туролмайман," — дейди. Қиз бола қиз болани севиши мумкинми? "Ёш куч"да шу ҳақда мақола берсангиз.

Саида УМРЗОҚОВА

Чет эллик тенгдошларимиз ҳаётига жуда қизиқамиз. Бизнингча, хориждаги ўқувчиларнинг бўш вақтлари кўп бўлса керак. Биз эса доим дала ишлари, уй юмушлари билан бандмиз. Улар-чи? Хат ёзишларини истаймиз.

Дилдора ХАЛИЛОВА

"АХВОЛЛАР ҚАЛАЙ, ТАЛАБА?"

"Ёш куч"нинг ҳар сонидa касб-ҳунар коллежлари, ноанъанавий дарслар ҳақида мақолалар чоп этилса, турли кўрик-танловлар, тадбирлар уюштириб турилса, менимча, журнал ёшларнинг бўш вақтларини тўғри ташкил этишга ёрдам берган бўларди. Сўнгги пайтларда заргарлик, ганчкорлик тармоқлари камайиб бормоқда. Шу соҳа усталари билан журнал орқали учрашув уюштириш керак.

Андижон вилоятида биз "Уста ва шогирд" ишлаб чиқариш кичик корхоналарини ташкил этганмиз. Усталарга ҳам, шогирдларга ҳам стипендия бериб турамиз. Агар "Ёш куч"да ҳам "Уста ва шогирд" саҳифаси ташкил этилиб, шу соҳадаги янгиликлар ёритиб борилса, бизга мақбул бўлган бўлур эди. Журналнинг ўқувчилари асосан талабалар. Шу нуқтаи назардан, журналда талабаларнинг муаммоларига бағишланган — "Аҳволлар қалай, талаба?" деган руқн ҳам ташкил этиш керак, деб ўйлайман.

Абдурашид АБДУРАҲМОНОВ,
Андижон вилояти, ўрта махсус касб-ҳунар таълими бошқармаси бошлиғи

МЕН ПОЖТЖИ СОҒУЖДИМ

Муҳтарам муштарий! Журналимизнинг бу саҳифасини Самарқанд Давлат Университетидан кўп йиллардан буён фаолият юргизиш келаётган «Шалола» адабий гуруҳи аъзолари учун ажратдик.

Самарқанд адабий муҳитида ўзига хос ўрин тутган «Шалола» гуруҳидан иқтидорли шоир ва ёзувчилар етишиб чиқиши анъанага айланиб қолган. СамДУ тарихи билан боғлиқ ушбу анъананинг боиси, албатта, бу масканда катта адабий мактаб борлиги билан изоҳланади. Шунингдек, Университет домлаларининг, раҳбариятининг талабалар руҳий дунёсига эътиборидан, билим масканида маънавий-маърифий ишлар намунаси даражада йўлга қўйилганидан дарак беради.

Таҳририят

Самарқанд — юрагим бузиб-тузган кент,
Кўчаларинг тошли, юролмадим шахд,
Қотилга айланди ҳатто кипригим —
Сўйди кўзим, ўз қонимда қалқидим...
Мени юрагингда асра, азизим!
Келсам паноҳ излаб оғринар дарга,
«Севаман» деб жоним чўқийди қарга,
Мен — гулнинг нафаси — нафис хуш ҳиди,
Ўғирлаб кетади бўронлар — дайди.
Мени қарогинга яшир, ёлғизим!
Ҳаётим тўзгитиб мириқди шамол,
Қор оқ гуноҳларга чўктириб хушҳол,
Кўз бериб яйрадим кўрганимда кўр,
Мен ўлдим, минг ўлдим, топилмади гўр,
Мени кўнгилларга кўмгил, шер сўзим!

ҚОРА КЎЗИНГ...

Тун. Деразадан менга тикилиб турган қора кўзингдан ийманиб чойшабга ўранаман. Кўзларингга кўринмаслик учун чироқни ўчираман. Кўзинг хонамга кириб олади. Кўзларингни кўрмаслик учун кўзимни юмаман. Кўзинг кўзларимга кириб олади.

— Уф! — дейман. Хонам қоп-қорайиб куйиб кетади.

Кўзларингдан уяламан... яширинаман... Аммо!!! Юрагим тўлғона, сочларим чулғона, кўзларим чўғлана, вужудим ўртана, юзларим ёна сенинг қора кўзларинг огушида беҳол тонг отираман.

Тонгда... Кўзларингни йўқотиб қўйдим...

Дилрабо ХУДОЙҚУЛ қизи

Қора қалбни кучган қалбим,
Қайгуларда қолган қалбим,
Қотил қаҳр қуршовида
Қафасланган — қурбон қалбим.
Кувёш қараб қиздирилмас.
Кувончларим қувноқ қилмас.
Қизнинг қайноқ қийноғида
Қаср қуриб қайтган қалбим...
Қалбим қолиб қиз қонида,
Қайтиб қабрим қазган қалбим.

Умид АЛИ,
Ўзбек филологияси III курс толиби

Тинмайин куйлайди қалдирғоч,
Мен билан ўйнайди хонқизи.
Ниначи рақс тушар ялангоч,
Бор олам қизгалдоқ — қирмизи.
Дудоқлар, яноқлар лолагул,
Сўзласам, сўзларим шаккар, бол.
Юр, десам, бўйларин ҳар бир гул
Таратиб йўлимни қилди тор.
Тикилсам, гўзаллик кўзимга
Тиқилди. Ҳеч сизмай куйдирди.
У мени келтирмай ўзимга,
Паришон пайтимда суйдирди.

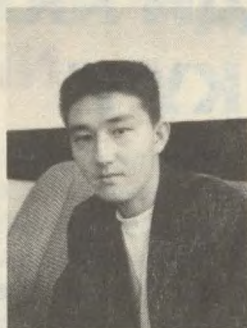

Нарғиза УСАНБОЕВА,
Ўзбек филологияси III курс толиби

ТАНИМАЙСИЗ

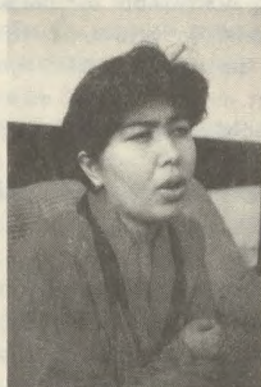
Бугун мендан совчи борди — икки аёл,
 Танимайман, дея сурманг ширин хаёл,
 Рад қилсангиз юрагимга бўлар завол,
 Сиз-чи? Мени танимайсиз? Ишонмайман.
 Ҳовлингизга сувлар ташиб, сешиб-сешиб,
 Супиргансиз сочларингиз ерни ўпиб,
 Мен ўтардим кўчангиздан тошни тепиб,
 Мендан совчи борса дебсиз-танимайман.
 Тўйда сиздан кўз олмаган йигит менман,
 Билдирмайин сочларингиз тортган менман,
 Кечалари сувратингиз ўпган менман,

Дебсиз яна: танимайман, танимайман.
 Ёлгончи қиз, кирмадимми тушингизга,
 Ишқ савдоси тушмадимми бошингизга,
 Гувоҳ фақат ёстиқлар кўз ёшингизга,
 Бир энтикиб дебсиз яна: танимайман.
 Бугун совчи борар яна — икки аёл,
 Танимайман, деманг, ахир, бу хомхаёл,
 Ёлгонингиз энди менга келар малол,
 Танимайман деган қизни танимайман.

Азамат ҚОРЖОВОВ,
 Ўзбек филологияси
 II курс толиби

Ёшлик. Йигирма бир
 Шовуллаган пайт
 Баҳорлар тугаган аллақачонлар
 Азобдан кўнгилга битилган минг қайд
 Кўз ёшини атаб қўйди осмонлар
 Йўллар... Йўллар чалкаш,
 жуда ҳам чалкаш.
 Олдинда нима бор,
 менга қоронғу,
 Лекин аяш керак, кўнгилни аяш!
 Армонлар, армонлар, армонлар орзу.
 Лек яна недандир, туғилар истак —

Юксалиб бораман эзилган сайин.
 Севгим — ташлаб кетма,
 сен менга керак.
 Севгим қўлларингда йиғлаб ўлсайдим.
 Фақат оёғимдан торъяпти жарлик.
 Менинг эса орта қайтгим келади.
 Кўрганларим ёлгон, умр лаҳзадек,
 Кузнинг хазонлари юзим тилади.
 Яшагим келади! Яшадимми? Йўқ!
 Теграмда булутлар айланади жим.
 Менку бўлолмайман ўзимдан буюк.
 Лекин сенга таъзим қилгим келади.
 Ёшлик... Йигирма бир... Шовуллаган пайт.

Хулқар АБДУЛПАЕВА

Шаффоф кўнглим буркаб опшоқ гулларга,
 Сенга ҳади атаб тутдим елларга.
 Юрагимда пишган тотли бир неъмат,
 Дедим: «Ол азизам умринг ғанимат».
 Пойингни ўпганда сарғайган жоним,
 Томирингда қалқди қақраган қоним.
 Термулдинг термулдим, лек жилолмадик,
 Тақдирга қайсарлик қилиб толмадик.
 Оқарди танимиз, қотди қонимиз,
 Заминни тутди оқ, муздек жонимиз.
 Жонимиз қўйнида мудраймиз карахт,
 Ахир иккимиз ҳам ночор бир дарахт.

Ойдинниси ЙЎЛДОШЕВА,
 II курс толиби

Жимлик чўкди
 харсангдай оғир.
 Кетаяпмиз беун, бесадо.
 Фикр беҳол,
 тиллар бемажол, —
 Дунё адо бўлдим ахир.
 Йўл тўлғонар кўзида уйқу.
 Бош кўтариб қўяди тупроқ.
 Жим кузатар чарчаган сувлар

Вужудда ботиний туйғу.
 «Шивир-шивир» —
 куйинар шамол.
 Охир жўшиб кетдим,
 бўлди, бас!
 Мен куйладим,
 Куйим — хўрсиниқ.
 Афсус,
 Жимлик топмади завол.

Феруза БҮРИЕВА,
 IV курс толиби.

ИЛҲОМБАХШ МУҲИТ МАҲСУЛИ

“Ёш куч”нинг сеvimли нашрга айланишида таниқли ёзувчи ва журналист Эркин ака Маликовнинг ҳам ҳиссаси бор. “Ёш куч” ва “Молодая смена” таҳририятида Эркин ака 1986 йили — нашрни қайта тиклаш ҳақидаги қарор қабул қилинган кундан ўз номи билан масъулиятли вазифа — масъул котибликни зиммаларига олиб иш бошлаганлар ва айна тиклашни, эътироф этилиш йиллари — то 1989 йилгача иккала нашрда ҳам хизмат қилганлар. Эркин ака “Ёш куч”да ишлаган йилларини илиқ хотиралар билан ёд этадилар ва дейдиларки:

— “Ёш куч”да Худойберди ака билан бирга ишлаган йилларимдан, “Ёш куч” учун сарф бўлган меҳнатимдан минг бор розиман. Эсимда, журналнинг

дастлабки сонларини тайёрлашда туни билан таҳририятда қолиб, ухлამасдан, сурункали ишлашга тўғри келган. Менимча, Худойберди аканинг бош муҳаррир бўлиши “Ёш куч”нинг бир бахти эди. Журналнинг яна бир бахти — ўшанда таҳририятда Хуршид Дўстмуҳаммад, Шоҳрух Акбаров, Умида Абдуазимова, Бахтиёр Каримов, Файбулла Баримов, рассомимиз Маҳкам Абдуллаев каби ўз ишини пухта биладиган иқтидорли ёшлар гуруҳи йиғилган эди.

Таҳририятда жонли, илҳомбахш бир муҳит пайдо бўлганди. Эҳтимол, шуларнинг самараси ўлароқ, “Ёш куч” тез фурсатда нусхасининг кўплиги бўйича республикада биринчи ўринга чиқиб олди! Ўшанда ҳатто “Ёш куч”ни босиш учун босмаҳонада қоғоз етишмай қолган пайтлар ҳам бўлган.

ТЎҚҚИЗИНЧИ МУҲАРРИР

“Ёш куч” таҳририятида ҳеч ким Хуршид акачалик узоқ муддат ишламаган. Хуршид ака 1986 йили “Ёш куч” — “Молодая смена” таҳририяти очилган кундан Худойберди ака билан бақамти иш бошлаганлар ва таҳририятда қарийб ўн йил — 1995 йил сўнгигача хизмат қилганлар. Бу мобайнда у киши дастлаб бош муҳаррир ўринбосари, кейин бош муҳаррирлик вазифасини олиб бордилар. Бошқачароқ айтганда, Хуршид Дўстмуҳаммад — “Ёш куч” тарихидаги Худойберди акадан кейинги, у кишининг ишларини давом эттирган, нашрнинг тўққизинчи муҳаррири бўладилар.

Албатта, ўша пайтларда эришилган “Ёш куч”нинг ютуқ ва муваффақиятларида, ранг-баранг анъаналарининг шаклланиши ва бугунги кунгача етиб келишида Хуршид аканинг ҳам беқиёс ҳиссаси бор. Хуршид Дўстмуҳаммад номи “Ёш куч” учун қандай ўчмас бир ўринга эга бўлса, “Ёш куч” ҳам Хуршид ака ҳаётидаги зарҳал бир саҳифадир.

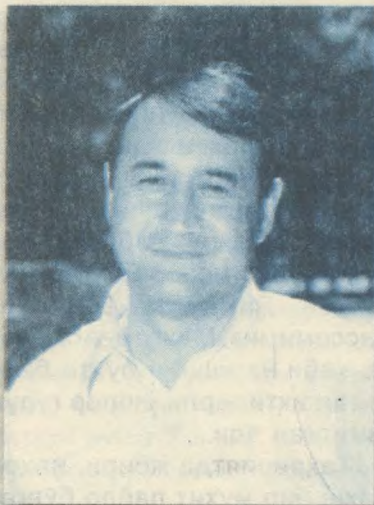
Сўзимиз сўнггида “Ёш куч”нинг қутлуғ тўйи муносабати билан унинг тўққизинчи бош муҳаррири бўлмиш — Хуршид акани ҳам чин юракдан муборакбод этамиз ва у кишининг бир пайтлар “Ёш куч” таҳрири учун йўнилган мўъжизакор қаламларидан ҳеч қачон жозибаси аримасин, деб тилак тилаб қоламиз.

1988 йил. Сурада Эркин Маликов “Ёш куч” ва “Молодая смена” таҳририятлари ходималари Нилуфар Абдурахмонова (чапда) ва Лейло Шахназаровалар билан.

«Ёш куч»дан-да машхурроқ

1986 — 1993 йиллари "Ёш куч" тахририятидаги асосий бўлимлардан бири бўлган "Хатлар бўлими"ни Бахтиёр ака Каримов бошқарганлар. Журналда "Қатортолга мактублар" саҳифаси ташкил этилиб, кенг ўқувчилар оммаси ўртасида машхур бўлишида Бахтиёр аканинг хизмати катта бўлди. Бахтиёр ака "Ёш куч"да кечган йилларини хотирлаб шундай дейдилар:

— "Қатортолга мактублар" саҳифаси "Ёш куч" журнаlining халқимиз орасида оммалашиб кетишида муҳим ўрин тутгани рост. Биз бунга ўша йиллардаги учрашувларда ҳам, ҳар куни олганимиз — хатларда ҳам имон келтирганимиз. Бош муҳаррир сифатида биз ёш қаламкашларга катта ижодий имкониятлар яратиб берган Худойберди ака 13-почта бўлимида шанба-якшанба кунлари йиғилиб қолган қоплаб (!) хат-хабарларни келтириш учун махсус транспорт (!) ажратганда бунақасини 40 йиллик газетачилик тажрибалаарида ҳам учратмаганларини бот-бот таъкидлардилар. "Халқ — денгиздир, халқ — тўлқиндир, халқ — кучдир, Халқ кўзғалса, енгадиган куч йўқдир", деган машхур сатрлар бағрига яширинган маънони ўша хатларни эринмай ўқиганимизда яққол туйган эдик. Дарвоқе, бир

кунда юзлаб хатларни яшин тезлигида тахрир учун машинкалаб берган Нилуфар Абдурахмонова, уни саралашда бебаҳо ҳисса кўшган Матлуба Маҳкамова, Заҳро Азизоваларнинг хизматларини алоҳида таъкидлаш жоиз. Мактубларни ўқиш жараёнида мен халқ яна энг буюк даҳо, жумладан ўз ҳаётини ўзи тахрир қила оладиган буюк журналист эканини, энг буюк қаламкаш ҳам унинг ҳаётини ўзичалик самимий, бадий, ҳаққоний ифодалай олмаслигини ҳис қилган эдим.

Бунга ҳали-ҳануз ҳаётимизда тўлиқ амалга ошмаётган Давлат тили ҳақида қабул қилинган Қонуннинг яқинда тантанали нишонланадиган 10 йиллиги арафасида 1989 йил бошида эълон қилинган "Қатортолга мактублар" саҳифасини "Ёш куч" яна бир бор эсдалик учун тақдор эълон қилса, фойдадан холи бўлмас, билъакс, мазкур хатлар юқоридаги фикримнинг исботи сифатида ўша йиллари эълон қилинган забардаст шоиру-ёзувчиларимизнинг оташин публицистик чиқишларидан қолишмаслигини исботлар эди.

Ҳа энди, "гап кўп-ку, умр оз", "Ёш куч"да ишлаган йилларим ҳаётимнинг бебаҳо дамлари эди, лекин:

"Ўтган дамларингни қайтара олмас — На афсус, на кўз ёш ва на баҳона..."

БУГУНГИ МАКТУБЛАР

ШУБҲАМИЗ ТЎҒРИ ЧИҚМАДИ

Бир куни синф журналимиз тўсатдан гоийб бўлди. Ўқитувчилар таъвишга тушиб, бизни тергаб кетди. Ўша куни дарслар ҳам деярли беҳуда журнал излаш билан ўтди. Синфда Беҳзодгина бизга қўшилмай, кетиб қолган эди. Унга ҳеч ким эътибор ҳам бермади, чунки у ҳар доим ўзини четга тортар, ҳеч ким билан гаплашмас, ҳатто дўсти ҳам йўқ эди. Бизнингча, Беҳзод ҳаммани ўзига қарши деб биларди. Хуллас, эртаси куни шубҳамиз фақат Беҳзодга келиб тақалди. Уни ўртага олдик: "Кеча нега эрта кетдинг? Баҳоларни ўзгартирмоқчи бўлгансан. Чеккага чиқишингдан маълум эди", дея ҳар томондан савол ёғилди. Беҳзодга бу таъналар қаттиқ таъсир қилиб, йиғлаб чиқиб кетди, икки кун дарсга келмади.

Кейин билсак, бу ишни синфда "писмиқ" деб ном олган Ғофир қилган экан. Беҳзоддан кечирим сўрадик. Ҳозир дўстмиз.

Маҳлиё ЮСУПОВА,
Тошкент вилояти

ТҶЙИМДА ҚОЧИБ КЕТАМАН

Мени уйдагилар ўзим танимайдиган бир йигитга унаштириб қўйдилар. Сўнгра мен у билан учрашдим, минг афсуслар бўлсинки, у бола менга умуман ёқмади. Уйлай-уйлай, ахири кеч бўлса ҳам ўз бахтимни топшиш учун курашаман, деган қарорга келдим. Уйдагиларнинг ҳаммаси тўй тараддудини кўришяпти, мен эса тўйга яқин қочиб кетиш режасини тузаяман.

Хуррият СОАТОВА,

ОҚДАҲАНА ТАРИХИ

Қишлоғимиз атрофи тоғлар билан ўралган. Фақат шимол томонида, икки тоғ келиб бирлашадиган жойда 70-80 метрча очиқлик бор. Ана шу очик жойдан қишлоғимизга келадиган йўл қурилган. Бизнинг шеваимизда тоғ — "оқ" дейилади, "даҳана" эса "огиз" деган маънони билдиради. Демак, "Оқдаҳана" — "Икки тоғнинг огзи" дегани.

Хулкар МАҲМУДОВА,
Қашқадарё вилояти, Қамаши тумани,
Оқдаҳана қишлоғи

"РАҲМАТНОМА" УЧУН ТАНБЕҲ

Фарзандларимиз тўртинчи синфни тамомлаш арафасида биз ота-оналар ўқитувчига "раҳматнома" ёзиб, мактаб директориغا бердик. Уни бирон мажлисда ўқиб, ўқитувчини бутун жамоа олдида мақтайдилар, кўпчиликка ўрнак қилиб кўрсатадилар, деб ўйладик.

Минг афсуслар бўлсинки, мактабимиз директори "раҳматнома" нима эканлигини, нима учун ва кимлар учун ёзилишини тушунмас эканлар.

Ёзги таътилдан сўнг, фарзандларимизнинг ўқитувчиси билан учрашдик. "Раҳматнома" учун раҳмат сизларга", дедилар-у, кўзлари маъюсланди. Биз ҳайрон бўлдик. Сўнгра сабабини айтдилар: "Директор мени хонасига чақириб: "Сен атайлаб ота-оналарга айтиб уюштиргансан бу "раҳматнома"ни, нима мақсадда бундай қилдинг?" деб танбех бердилар. Менинг эса раҳматнома ёзганларингиздан хабарим ҳам йўқ эди".

— Сизга сюрприз қилмоқчи эдик. Ҳозир кириб директорга ўзимиз тушунтирамиз, — дедик.

Бироқ ўқитувчи кўнмадилар: "Кераги йўқ, бу мен учун яна бир "танбех" бўлади", дедилар.

**Тошкент шаҳридан
бир гуруҳ ота-оналар**

АНДИЖОН ҚАЙДА-Ю, САМАРҚАНД ҚАЙДА?

Турмуш ўртоғим самарқандлик. Мен андижонликман. Турмуш қураётганимизда Тошкентда яшаймиз деб келишгандик. Лекин энди "кенжа ўғилман, Самарқанддаги уй-жой менга қолади, шунинг учун Тошкентдан кўчиб кетамиз", деяптилар. Мен: "кетсам, фақат Андижонга кетаман", деб кўнмаяпман.

"Ёш куч"! Умр йўлдошимга тушунтириб қўй. Ахир, Самарқанд билан Андижоннинг ораси озмунча йўлми!

ФЕРУЗА, Тошкент шаҳри

КАНДАЙ ТУШУНТИРАМАН?

Яқинда тўйим бўлади, ўзим ёқтирган йигитга турмушга чиқяпман. Лекин уни бахтсиз қилиб қўйсам-чи? деган андиша менга тинчлик бермайди. Сабаби — соғлигим ёмон. Ошқозон ва буйрагим хаста. 3 килодан оғир юк кўтариш мумкин эмас...

Қайнона-қайнотамнинг олдида келинлик вазифамни қандай бажараман? Ахир биз томонда келин ҳар куни катта ҳовлини супуриши, тандир-тандир нон ёпиши керак. Менинг хамир қилишга кучим етмайди.

Буни мен уларга қандай тушунтираман?

**МАДИНА,
Жиззах вилояти**

МУАММО УСТИГА МУАММО

Қишлоғимизга газ келтирилмаган. Ишлаб чиқариш корхоналари, кинотеатрлар ва дам олиш уйлари йўқ. Бу ҳам етмагандек ўтган йилдан буён сув масаласи ҳам қийин бўлиб қолди. Унганча биз Лангар дарёсининг сувидан истеъмол қилардик. Ўтган йили тоғ кўчиши ва ер емирилиши натижасида дарёнинг таркибида ҳар хил захарли моддалар пайдо бўлди, суви истеъмол учун ярамай қолди. Кичкина булоқлар сувидан фойдаланаяпмиз. "Ёш куч", Лангар тоғининг кўчкиси давом этишининг олдини олса бўлади-ми?

**Ўрол ЖОВЛИЕВ,
Қашқадарё вилояти, Қамаш тумани,
25-ўрта мактаб ўқувчиси**

ИТАЛИЯМАНИЯ

Фахрланиб бир нарсани айтишим мумкинки, мен "Ёшлар мамлақати"нинг фуқаросиман. Сенинг ҳар бир сонингни қолдирмай ўқиб бораман.

Кичкинагина бир илтимосим бор: мен Италия давлатига бориб ўқишни, у ернинг сиёсати ва маданиятини ўрганишни жуда-жуда хоҳлайман. У ердаги қадимий қасрлар, гўзал иншоотлар доимо тушларимга кириб чиқади. Ота-онам Италияга кетишимга қарши эмаслар. Лекин у ёққа жўнаб кетишига пулим йўқ. Римга ёки Миланга бориб ўқишим учун менга ёрдам бер. Зарур йўл-йўриқларни кўрсат.

Ахир, ҳар бир давлат ўз фуқароларига кўмак беради-ку!

**ШОИРА,
Фарғона**

БУВИМНИНГ ПУЛЛАРИ

Бувим яқинда 97 ёшга кирадилар. Улар шу пайтгача олган барча нафақа пулларини сандигига солиб йигадилар. Орада неча марта пул алмашди. Лекин бувим аввалги пулларини ҳам ўзгартирмади. Алмаштириб бераман деганларга: "Мен ўлсам алмаштирасан", деб бермадилар. Ойимнинг айтишича, ўша пайт бувимда битта машинага етадиган пул бор экан...

Энди уларнинг ҳаммаси қуйган ҳисобланадими?

НОЗИМА, Бухоро вилояти

70 ЁШИ НАВҚИРОН "ЁШ КУЧ"

"ЁШ КУЧ" ИККИ ТИЛДА

"Ёш куч" тахририятида 1941 йил июл ойидан бошланган танаффус узоқ давом этди. Аслида, уруш бошлангандан кейин фақат "Ёш куч" эмас, кўпгина бошқа нашрлар ҳам ёпиб қўйилган эди. Фақат "Ёш куч"нинг тикланиш жараёни бироз чўзилди. Ёшлар қадрдон журналларини бироз унуттишди, шекилли, урушдан кейин ҳам "Ёш куч"ни қайта тиклаш эҳтиёжини ҳеч ким сезмади. Бироқ бу эҳтиёж бор эди. Унинг борлиги 80-йилларга келиб янада яққолроқ аён бўлди.

Ана шу эҳтиёждан келиб чиқиб, 1985 йилдан янги ёшлар нашри ташкил этиш ёки эски "Ёш куч"ни қайта тиклаш йўлида саъй-ҳаракатлар бошланди. Шу ўринда бу хайрли ишни бошлаган ва муайян натижага эришмагунча барча заҳматларни ўз зиммасига олиб ҳаракат қилган халқимизнинг севимли ёзувчиси Худойберди ака Тўхтабоев ҳамда бу ҳаракатни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаб, мадад бериб турган, Худойберди ака билан биргаликда ҳаракат қилган собиқ ёшлар иттифоқи бош котиби Азиз Носиров номларини алоҳида қайд этиш жоиз. Бироқ ўша пайтда Москвадан янги нашр учун рухсат олиш қийин эди. Шу боис, ниҳоят, бюрократ аппаратнинг жуда кўп қаршиликлари, ҳужжатбозликлардан кейин Москвадан уруш оқибатида нашр этилиши тўхтаб қолган ёшлар нашри "Ёш куч"ни қайтадан тиклаш, айти пайтда, унинг рус тилидаги мўқобили — "Молодая смена"ни ҳам ташкил этишга рухсат олинди. 1986 йилдан Худойберди ака бош муҳаррирлигида "Ёш куч" — "Молодая смена" журналларининг янги тахририяти иш бошлади. Тасодифни қарангки, 1941 йили "Ёш куч"нинг июн сонидан кейин тахририят иши тўхтаб қолган бўлса, 1986 йил июл ойида янги "Ёш куч" ва "Молодая смена"нинг июл сонлари ўқувчилар қўлига етиб борди.

Янги нашрлар ўқувчилар томонидан илиқ кутиб олинди ва дастлабки сонлариданок ўзларининг минглаб муштарийларига эга бўлди. Албатта журналнинг муваффақиятли чиқишида 1986 йилдан то 1993 йилгача иккала нашр учун ҳам мутасаддилик қилган бош муҳаррир Худойберди ака Тўхтабоевнинг, қолаверса, тахририятнинг истеъдодли ёшлардан таркиб топган жамоасининг хизматлари катта бўлган.

Тез фурсатда "Ёш куч" энг омавий нашрга айланди, нусхасининг кўплиги жиҳатидан 1989-91 йилларда республикадаги нашрлар ичида биринчи ўринга чиқиб олди. Унинг адади — 500-600 минг нусхага етди. Бу «Ёш куч»нинг ўша йиллардаги мислсиз ғалабаси эди...

Мустақиллик йиллари — бу "Ёш куч" учун ҳам қайта тикланиш ва янгидан туғилиш даври бўлди. Унинг олдида шу пайтгача кўрилмаган чексиз имкониятлар очилди. У янада ёшарди, гўзаллашди, ҳам мазмунан, ҳам шаклан бойиди, энди у мустақил ёшларимизнинг ҳақиқий севимли журналига айланди. Ва, умуман, азиз муштарий, бу хотиралар ҳали у қадар совуб улгургани йўқ. Сиз ўзингиз кечагина "Ёш куч" билан кечган ҳаяжонли дамларингизни яхши эспайсиз ва бу ҳақда тафсилотга берилиш шарт эмас. Зеро, кечаги, бугунги "Ёш куч" билан боғлиқ ўзгаришлар Сизнинг кўз ўнгингизда рўй бермоқда. "Ёш куч"нинг бугунги қиёфаси, ютуқларидан яхши хабардорсиз.

Алқисса, биз юқорида "Ёш куч"нинг 70 йиллик тарихида кўзга ташланадиган энг муҳим нуқталар юзасидан бироз тўхталиб ўтдик. Бу албатта, "Ёш куч" тарихининг энг муҳтасар баёни. Сўзимиз сўнггида ушбу мақоланинг ёзилиши жараёнида лозим ўринларда ўз маслаҳатларини аямаган устозлар: Бойбўта ака Дўстқораев ва Шерали ака Турдиевларга ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз ва барча Муштарийларимизни "Ёш куч"нинг қутлуғ байрами билан табриклаб қоламиз.

Абдувоҳид ҲАЙИТ

ЎНИНЧИ МУҲАРРИР

Тарихда шундай бир нуқталар, бурилиш ва даврлар бўладики, таъриқийёт тадрижини худди шу пиллапоялар белгилайди. 1996 йил 1-сонидан «Ёш куч» тарихида ҳам худди шундай янги ва муҳим давр бошланди. Журнал замон талабларига мувофиқ равишда бутунлай янги қиёфада чиқа бошлади, унинг мундарижасида ижобий ўзгаришлар қилинди, мазмунан бойитилди. Бу «Ёш куч» тарихидаги навбатдаги муҳим босқич эди.

Шубҳасиз, бу ўзгаришлар 1996 йилнинг бошида журналга ёш ва ташаббускор раҳбар Эркин Абдураҳмоновнинг бош муҳаррир бўлиб келиши билан боғлиқ.

Шундан кейин, айтиш мумкинки, журнал мустақиллик ёшларининг ҳақиқий мустақил нашрига айлана борди. Эркин аканинг «Ёш куч»ни замон талабларига жавоб бера оладиган замонавий, айти пайтда, журнал бағрида шаклланган анъаналарни давом эттирувчи нашрга айлантириш йўлида бошлаган саъй-ҳаракатлари секин-аста ўз самарасини бера бошлади.

Мустақилликнинг дастлабки йиллари ўзбек адабий-ижтимоий-маърифий матбуоти олдида шундай масалалар кўндаланг бўлдики, бир қарашда уларнинг ҳаммасини ечиш имконсиздай туюларди. Бир томондан маънавият ва матбуот учун дунё дарвозалари очилган; гўё янги бир денгиз қазилгану унга минглаб дарё ва ирмоқлардан сув оқиб келарди — бу сувлар эса жаҳон нашрлари ва ТВ ларнинг хас-хашак ва лойқа-қуйқаларига шу даражада тўла эдики улардан ўзбек ўқувчисини ҳимоя қилмоқ лозим эди. Иккинчи томондан шўро мафкураси билан боғлиқ юзлаб нашрлар тўхтаган, уларнинг ўрнини миллий мафкурага йўғрилган ўз нашрларимиз билан тўлдиришимиз, маънавий бўшлиқ юзага келмаслигига ҳаракат қилишимиз зарур эди. Учинчи томондан бозор иқтисодиёти матбуотга ҳам ўзининг шафқатсиз талабларини қўйди — «ўзингни ўзинг боқишга ўрган». Кимлардир фақат реклама йўлига ўтиб олди, кимлардир олди-қочди билан жон сақлай

Рустам Қобил, санъат ва мусиқа соҳаси жанкуяри Матлуба Темур қизи, ўсмир қизлар дунёси, оила мавзуларидаги материаллари билан ўқувчиларга танилган Гавҳар Мирзаева, Захро Азизовларнинг номи билан боғлиқ. Шунингдек, ҳозир бошқа таҳририятларда ишлаётган журналистлар Абдурахмон Жўраев, Файбулла Баримовларнинг ҳам бугунги «Ёш куч»нинг равнақига ҳиссаси бор.

Журнал бозор иқтисодиётининг инжиқликларига ҳам ўзига хос услубда жавоб қилди. Янги материалларни моҳирона жойлаштирилиши, безалиши, расм ва фотоларнинг кўпайиши, муқованинг сифатли қоғозга ўтиши билан ҳам ўз мухлислари сафини кенгайтирди. Бу ишларда ёш, таниқли рассом, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Бахтиёр Тўраев ўз истеъдодининг янги бир қиррасини намойён қилди. Бу даврда жамоа учун вақт ва вазифа ўз чегараларини йўқотган эди. Тунги 11-12ларгача таҳририят чироғи ёниқ турар, бир столда мақола ёзилаверар, иккинчисидо компьютерда тери-

соҳасидаги муаммоларни кўтариб чиқиши, қизикарлилиги билан кун сайин машҳур бўлмоқда. «Ёш куч»даги ҳар бир рукн келажакда битта журналга айланади — бу бизнинг тез-тез такрорлайдиган орзуимиз. «Қизларжон», «Ҳадемай оила қурасиз» рукнларимиз ҳосиласи сифатида «Қайнона ва келин» номли илова журнал нашр этиш мўлжалланмоқда. Ҳозир истеъдодли журналист ва шоира Мухайё Пирнафасова ушбу журналнинг дастлабки сонларини нашрга тайёрламоқда. Навбатда эса ёш олимларга мўлжалланган «Янги фикр» номли илмий журнал орзуси.

Табийки, «Ёш куч» негизидо қатор журналларнинг пайдо бўлиши, китоб нашрининг йўлга қўйилиши таҳририят тизимини ўзгартириш заруратини келтириб чиқарди. Натижада ўз босмахонасига эга бўлган «Янги аср авлоди» номли нашриёт-матбаа маркази юзага келди. Марказ фаолияти ва таҳририятимиз нашр ишларини шаклланишида жамоамизнинг сунанган тоғлари Махаматомон Даминов ва Мухтор Нуриддиновнинг меҳнатлари биқиёс. Қўлингиздаги ушбу журнал ўз босмахонамиз маҳсулотли эканлиги биз учун қувончли ҳодиса.

Ижодий жамоамиз ёшларимизнинг маънавий дунёсини бойитиш, XXI аср авлодини севишга ва севилишга қодир, маърифатпарвар, миллатпарвар қилиб тарбиялаш йўлида ўз истеъдодларини, куч ва имкониятларини аямасликларига ишончим комил.

АЗИЗ САИД

«Ёш куч» журнали муҳаррири муовини, «Синфдош» журнали бош муҳаррири

Янги Ёш Куч

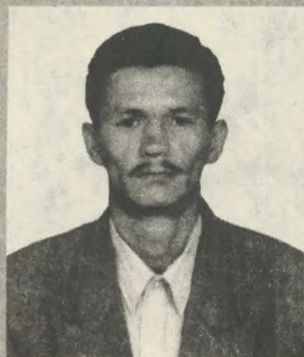
бошлади, кимлардир бойвачча ҳомийлар топиб уларни мадҳ этишга ўтиб олди. Агар «Ёш куч»нинг ҳам ўша вақтдаги беш-олти кишилик жамоаси ана шу йўллардан бирини танлаганда, сиз журнални бугунги қиёфада кўрмаган бўлардингиз, албатта.

1996 йил. «Ёш куч»да фақат ёшлардан иборат янги жамоа иш бошлади. Қатъий йўналиш белгиланди: ойлик маълумотлар ва янгиликлар йўналиши эмас, ижтимоий-маърифий-миллий йўналиш. Ўша вақтда ёшлар ва ўсмирлар учун на фалсафий, на илмий, на техникавий, на ҳарбий, на санъатга, на спортга, на касб-корга доир, на маиший журнал йўқ бўлиб, буларнинг вазифасини битта «Ёш куч» бажариши керак эди. Шунинг учун ушбу саҳифаларга биттадан рукн ажратилди ва фақат тафаккурни ўстирадиган, дунёқарашни бойитадиган, миллий ғурурни шакллантирадиган юксак савияли материаллар бериш мақсад қилинди. «Ёш куч»нинг ўз услуби, тили шакллана борди. Ушбу жараён шоир ва ёш адабиётшунос Абдувоҳид Ҳайит, истеъдодли журналист ва психологик таҳлил бўйича кенг билимга эга бўлган Санжар Назар, шоир ва журналист Паҳлавон Содик, нозиктаъб журналист

лар, яна бирида кетма-кет макет чизилар, кимнинг қўли бўшаса корректура ўқирди.

Меҳнатлар зое кетмади, йил сайин муштарийлар сони кўпайди. Таҳририятга қатор компьютерлар олинди ва «компьютер маркази» дунёга келди. Дизайнер ва компьютерчиларнинг янги бир авлоди шаклланди. Баҳриддин Бозоров, Нодир Раҳимов, Анвар Ёқубов, Вика Рустамова, Нилуфар Абдурахмоновларнинг маҳоратига таяниб энди янги нашрларни ҳам бошлаш мумкин эди. Шундай ҳам бўлди, «Ҳамшира», «Мозийдан садо», «Машҳура» журналлари тўлиқ «Ёш куч» таҳририятида тайёрланган бўлди. «Кураш», «Ўзбекистон ифтихори», «Насаф», «Машъал» сингари махсус спорт журналлари, «Шарқ тароналари» номли махсус санъат журнали ва бир неча ўнлаб китоблар кетма-кет чоп этила бошлади.

«Синфдош» илова журналининг юзага келиши ва қисқа муддатда республика ўқувчиларининг энг сеvimли журналига айланиб қолиши эса ўзимиз учун ҳам қутилмаган натижа бўлди. Илгари мактабда дарс берган ёш журналистлар Жамила Тожиёва, Ҳасан Нишонловларнинг тажрибаси туфайли ўқувчилар билан тил топиш жуда осон кечди. Бу журнал таълим

Хусан КАРВОНЛИ — 1974 йили Самарқанд вилояти, Нуробод тумани, Қизил Карвон қишлоғида туғилган. 1996 йили Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтининг филология факультетини тугатган. Ҳозирда «Маърифат» газетасида хизмат қилмоқда

Оғилнинг устини ҳар сафарлой сувоқ қилишганида жанжаллашиб бўлса-да, тепага чиқиб олардим. Жанжал деярли бўлмас эди асли. Кенжа бўлганим сабабли ҳар бир истагим амалга ошарди. Оғил устида кичкина қишлоғимизни — пастқам уйлару оғилбостирмалар, тупроқ-чанг кўчалару сим тўсиқли ҳоят-ҳовлиларни

Акамлар нимагадир кам гапириб ишлашар, менинг эса гурунглашгим келарди.

— “Ўткир, сенинг отанг каттама, менинг отам?”

— Менинг отам катта.

— Аллаяпсан. Менинг отам катта. Жили — Қуён. Сенинг отангники-чи?

— Билмадим. Лекин, менинг

бой акага салом берган экан, алик олмабди. У — бой. Мен бой бўлсам ҳам, ҳамма билан саломлашаман. Ҳмм, пиёда айлансаммикан ё отда?

— Ҳасан ака, нима-а Ўткирлар бизарди “сойдан нари” дейди?

— Бизар Аширап — сойдан бери ёқда яшаймиз-да.

— Ҳайла, улар сойдан нарида-ку. “Сойдан нари” улар-да. Шундай девдим, уришиб қолдик. Ҳам деса, “сойдан нари” — “сойдан бери” футбол ўйновдик, улар уттириб қўйди-да.

“Сойдан нари”дан Тошкентда иккита ўқийди. Бизарданам. “Сойдан нари”да тўртта мошин бор. Бизарда учта. Улардан мактабда маллим йўқ, бизардан иккита. Бу йил уларда иккита тўй бўлди, би-

ҚИШЛОҚ

ҲИКОЯ

бир-бир кўздан кечириб, маза қилардим. “Маза қиламан”, деб ҳозир айтаяпман. У пайти мазанинг маъносини тушунмасам-да, тепада ўзимни улғайгандек ҳис қилар, қишлоқ ҳам кўзимга катта кўринар, ҳамма билан гаплашгим келаварарди.

— Ҳасан ака, Ўзбекистон каттами, СССР?

— СССР йўқ-ку, ҳозир.

— Йоғай, анови, Ўткир бор деди-ку.

— Йўқ.

— Бизар мустақилмиз-оо?

— Ҳа.

— Анови, Қизил Карвон каттама, Меҳнаткаш?

— Меҳнаткаш.

— Ҳам уларда дарахт кўп-а. Нима-а бизарди қишлоқда дарахт кам?

— Сув йўқ-да.

— Ҳайла, қудуқ бор-ку.

— Қудуқдан фақат ичамиз. У-бу экишга оқар сув керак.

отамнинг мошини бор. Силардики жўқ.

— Эй-йэ, акамлар мошин олади, насиб бўса. Кеча гаплашди”.

Шу, Ўткир менинг отам зўр дейди. Йооқ, менинг отам зўр! Ҳаммани “сиз” дейди. “Нимага ундай?” — десам, Ҳасан акам: “зўрлар шундай бўлади”, деди. Бир марта жаҳли чиққанда сойдан наридаги Холбек акани “сен” деганакан, хафа бўлиб уйидагиларга айтиб берибди. У отамдан йигирма ёш кичкина. Гулсум момо айтиб келди. Гулсум момони Шерали акам “ТАСС мухбири” дейди. У нимаякан? Ҳасан акамдан сўрайман-да. Ҳам отамнинг олти ули бор, қишлоқда бошқа ҳеч ким бундаямас. Лекин, мошинимиз йўқ.

Насиб бўса, катта бўсам, бой бўламан. Тошкентда яшайман. Мошиним билан қишлоққа келсам, ҳамманикига бир-бир кириб чиқаман. Кеча Юсуф акам Пўлат-

зарда битта. Ўткирдиям тўй қилди.

— “Ўткир, сенинг отингди ким қўйган?”

— Билмайман.

— Менинг отимди энам қўйган. Нима-а сенга Ўткир деб от қўйган?

— Билмадим, пичоқдай бўсин деганма? Сенга-чи? — Элмурод нима дегани?

— Элмурод — “элдинг муроди” дегани, Ҳасан акам айтувди.

— “Муроди” нима?

— “Орзу қилиш” дегани. Сен нам орзу қиласанма?

— Тўхтаб тур, “эл” нима?

— Эл — “халқ” бўса керак, отам...

— Халқ — шу қишлоғимизма? Отам “бечора халқим” деганда “у ким?” девдим, “қишлоғимиз-да”, девди”.

"Лой ҳам бўб қолди. Энди пиёва ичамиз. Наврўзда ош қилувди. Зокир акам қиб берган. Пўлатбой ака бой бўсам, ҳеч ош қилмайди". Бу ҳали таҳрир қалами тегмаган болаликнинг беғубор ва мусаффо туйғулари. Ҳикояда ёш ёзувчи кўнгилларга ажиб бир ёшариш олиб кирувчи болаликнинг ана шу соф туйғуларини тасвирлашга ҳаракат қилган. Ҳикоя ўзининг самимияти ва оригиналлиги билан Сизга манзур бўлади, деган умиддамиз.

Нурали акам магнитофондан Шералининг кассетасини олиб, Юлдузни кўювди, Ҳасан акам уришди. Шерали зўр, дейди. Нимага, десам, катта бўсанг, биласан, дейди. Қишлоғимизга бир марта Тошкентдан артист келган. У пайти мен туғилмаганман. Сенинг тўйингга Тошкентдан артист келади, дейди акамлар, ээ... Акамлар Тошкентда ўқийди. Ҳамма артистларди кўрган, гаплашганам. Қишлоқда бошқа ҳеч ким кўрмаган.

— Ҳасан ака, Шерали зўрма, Ортиқ?

— Шерали.

— Отам Ортиқ зўр дейди-ку?

— ...

— Ўткир, сенинг энангнинг оти ким?

— Энамнинг отима? Кампир.

— Эй-йэ, ундай от жўқ-ку.

— Ҳей, отам шундай дейди-ку".

— Ҳасан ака, сиздинг отингизди худо кўйган-о?

— Ким айтди?

— Отам. Мансур улим ўлгандан кейин, кечасилари йиғлаб сўрайдим, акангларди оти минан берди, дедди.

Сойдан нарида биттаям зўр от йўқ. Ҳаммаси: Ўткир, Пўлат, Қоржов... Бизарда зўр отлар: Иброҳим, Маҳмарайим, Юсуф. Иброҳим, Юсуф — пайғамбар бўлган. Ҳасан акам айтувди.

Ҳамсоямиз Нурмурод ака ҳашарга келди. Акамлар ҳамма кўшниларикига боришувди. Фақат Нурмурод ака келди. Тўра акам кегичийди, бозорга кетган бўса керак. Қўй оламан, деятувди.

— Ўткир, нечта кўйларинг бор?

— Билмайман.

— Санашни билмайсан-да, шуйтиб билмайсан.

— Эй-йэ, биламан. Лекин, айтсам, отам уришади.

— Нимага?

— Рабим ака сўраганда Бекзод акам айтувди, кейин отам уришди, аниғини айтма, кўз тегади, деб.

— Эй-йэ, бизардинг тўртта кўйимиз бор.

— Силардики қирқталар бўса керак".

"Сойдан нари"да тўртта от бор. Бизарда учта эди, Тўлқин

акамлар сотиб юборди. Бизардики йўқ. Бизарда битта мотосикл, битта валасапит бор. Эй-йэ, насиб бўса, мошин оламиз.

— Элмурод, пастга туш. Нурмурод ака, кўтариб олинг.

Лой ҳам бўб қолди. Энди пиёва ичамиз. Наврўзда ош қилувди. Зокир акам қиб берган. Пўлатбой ака бой бўсам, ҳеч ош қилмайди. Лекин улларининг тўйи зўр бўган дейди. Кўп ароқ берган. Менам бой бўсам, наврўзда қишлоққа ош қиб бераман. Кураш, футболгайм пул бераман. Ароқ бермайман. Отам ичмайди. Номоз ўқийди. Акамлар ҳам. Ароқ ёмон дейди. Аввал ичгичийди. Бир марта маст бўб, печканинг устига йиқилиб тушувди. Шундаям отам уришмовди.

— Эртага менам лой қилмоқчийдим. Ўтасилар-да.

— Майли, Нурмурод ака, раҳмат.

— Бўпти.

Ҳамсоямнинг шепири йўқ. Уйи-

(Давоми 19-бетда)

СОХИР ОВОЗ СОҲИБИ

Мухриддин ХОЛИҚОВ — 1959 йилнинг 5 сентябрида туғилган. 1980 йили Абдулла Қодирий номидаги Тошкент Давлат Маданият институтига ўқишга кирган. “Камолот-89” конкурснинг ёлиби. Тўрт фарзанднинг отаси. Ҳаётдаги шиори: “Марглик ва бир сўзликлик”. “Саломга қараб алик олиш”ни ва ваъдасининг устидан чиқишни ёқтиради.

Таҳририятда иш бошлаганимда ёшгина қизча эдим. Мени таҳририятдан республикамизда чиқаётган газеталарнинг бирига амалиёт ўтагани жўнатишди. Санъатга бўлган қизиқишим туфайли бўлса керак, нуқул санъатга тааллуқли мақолаларни эринмай кузатар эдим. 1989-1990-йиллар орасида севимли хонанда Мухриддин Холиқов ҳақида “Тошкент оқшоми”, “Тошкент ҳақиқати”, “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газеталари саҳифаларида бирин-кетин мақолалар чоп этила бошлади. Ўшанда: “бир кун келиб мен ҳам бу санъаткор ҳақида мақола ёзаман”, — деб дилимга тугиб кўйган эдим. Орадан роппа-роса ўн йил вақт ўтди. Ниҳоят, суҳбатдошим билан юз кўришиб, мулоқот қилиш насиб этди.

Ушбу ўринда севимли хонанда Мухриддин Холиқовнинг киши қалбини оҳанрабодек ўзига жалб этувчи кўшиқлари ҳақида ортиқча таъриф таъсифга берилиш, бизнингча, шарт эмас. Унинг ижросидаги ҳар бир кўшиқнинг тезда оммалашиб, мухлислари юрагидан ўрин олишининг ўзи кифоя, шундай эмасми? Мухриддин ака билан бўлган куйидаги суҳбат эса бугунги кўшиқчилик санъатининг баъзи жиҳатлари ҳақида.

— Мухриддин ака, мени анчадан бери бир савол қийнайди: кўпчилик хонандалар дастлабки чиқишларида лов этиб ёниб, мухлисларда катта умид уйғотишади-ю, бироз танилиб бўлишгач, негадир уларни ўша иштиёқ, эҳтирос тарк этгандай, бир жойда қотиб, туйғусиз бўлиб қолгандай туюлади. Бунинг сабаби нимада деб ўйлайсиз?

— Тоққа чиқаётган инсонни ҳеч қузатганмисиз? Уша одам кўп машаққатлар чекиб, тирмаша-тирмаша дастлабки қирни забт этади ва ўзини тоғнинг энг баланд чўққисини забт этган гумон қилади ёки навбатдаги тепаликка интилиш учун ўзида куч топа билмайди. Санъатда эса ҳали тепаликка чиқишга улгурмай, бир жойда тўхтаб қолувчилар кўп. Ўзининг назарида уша инсон манзилга етиб келдим, деб ўйлайди.

Фикримча, ҳар бир инсоннинг ўз имконият доираси бор. У ўша имкониятдан ташқарига чиқолмайди. Демокчиманки, ҳар кимнинг бирон манзилни забт этиш-этмаслиги унинг Аллоҳ томонидан унга берилган куч-қувват ва имкониятларига боғлиқ. Сиз айтган туйғусизлик масаласига келсак, куйлаётган кишини ҳеч қачон ҳис-туйғу тарк этмайди. Хонандада кечаётган руҳий ҳолат барибир атрофидагиларга ўзига сезилганчалик сезилмайди. Айтишади-ку, “ўзидан ўтганни ўзи билди”, деб.

— Баъзи санъаткорлар машҳур бўлгани сари атрофдан, одамлардан ажралиб қола бошлайди. Сиз бунинг ўзингизда ҳис қилганмисиз?

— Ростини айтсам, мен одамлардан ажралиб қолишни ҳис қилмаганман ва қилмайман ҳам. Нега мени эъзозлаган халқдан ўзимни олиб қочишим, узоқроқ тутишим керак?

— Ҳозирги кўшиқларда маънавий юксаклик етишмайди. Бунинг сабаблари, оқибатлари ҳақида нима дея оласиз?

— Енгил-елпи кўшиқларнинг тобора авж олаётганига фақатгина хонандалар эмас, халқ ҳам сабабчи деб биламан. Аввало халқ кўшиқ тинглашни, кейин санъаткордан кўшиқ талаб қилишни билиши керак. Сизга бир мисол айтاي: 80-йиллар эди. Бир тўйда мендан "Жонон бўламан..." кўшигини ижро этиб беришимни сўрашди. Мен "билмайман", дедим. Шунда кўшиқ сўраган ҳалиги киши дўстона оҳангда менга қараб: "Ука, санъатнинг нонини есангиз, албатта бу кўшиқни ўрганинг", — деди. Яна бир куни бошқа тўйда: "Кел, эй, гулзоримга, шайдо этиб кет" ашуласини сўрашди. Бу ашулани ҳам билмасдим. Шу пайт ашула сўраган одам ғазаб билан кўлимдан микрофонни тортиб олиб, бир нарсалар деб ғудранди. Қаранг, дўстона оҳангда гапирган кишининг сўзидан, ғазаб билан айтилган сўз мени жонимдан ўтиб кетди. Жудаям қаттиқ таъсир қилганидан, бу ашуланинг матнни эртасигаёқ топиб, ўрганишга киришдим. Мана, у пайтдаги одамларнинг санъатни тушунишлари, талабчанликлари, хонандалар ижодига бепарқ эмасликлари. Бугун-чи? Хонанда нимани айтаяпти, нима демоқчи, ҳеч кимнинг иши ҳам йўқ,

ҳамма ўртага тушиб ўйнаса бўлди. Оқибатини эса — кўриб турибсиз. Кундан-кунга саёз кўшиқлар туғилиб ётибди. Халқ санъаткордан ҳар қанча талаб қилишга ҳақли. Агар халқ хонандадан талаб қилса, у масъулият ҳис қилади. Бугун айтолмаган кўшигини эртага албатта ўрганишга мажбур бўлади.

— Эшитишимча, шогирдларингиз саҳнага чиқиш олдида Сиздан "фотиҳа" олишаркан. Сизга ҳам кимдир шундай муносабат билан куйлашга йўл берганми?

— Саҳнага чиқишдан олдин ҳар бир хонанда ўзи устоз деб билган кишидан "фотиҳа" олади. Бу азалдан бор одат. Саҳнага чиқишнинг ҳам ўз сир-синоатлари, йўллари бор. Мени саҳнага чиқишимга йўл бериб, "фотиҳа" берган инсон — отам. Шунингдек, кўпгина саҳна усталари — устозларим. Марҳум санъаткор Комилжон Отаниёзов, Камолиддин Раҳимов, Комилжон Баратов, Шерали Жўраев каби халқ суйган санъаткорлардан фотиҳа олиб, кейин катта саҳнага йўл олганман.

— Кўпгина истеъдодли хонандалар халққа танилмай, четда қолиб кетадилар. Истеъдоднинг юзага чиқиши учун биринчи навбатда нима керак деб ҳисоблайсиз?

— Фақат Аллоҳнинг назари тушиши керак.

— Ҳаётда кўнгли майлига қараб яшайсизми ё ақл?

— Ҳамиша ақлни устун қўйиб яшайдиган инсонман.

— Кўнгличанмисиз ёки шафқатсиз?

— Шафқатсиз бўлолмайман.

— Ҳаётингиз мазмуни нимада?

— Инсонларга кўлдан келганча, имконият борича яхшилик қилишда.

— Пули кўп одамнинг ташвиши бўлмайди, дейишади. Ташвиш нималигини билмасангиз керак?

— Пул қанча кўп бўлса, ташвиш ҳам шунча кўп бўлади. Энг бахтли, энг хотиржам, энг беташвиш инсон ким, биласизми? — Пули йўқ одам. Ахир, пули йўқнинг ҳам қора қозони қайнайди-ку.

— Инглаганмисиз?

— Ҳаётимда икки марта қаттиқ

инглаганман: биринчи бор — халқ олқишига сазовор бўлган кунимда хурсандлигимдан, қувончимни ичимга сиғдиролмай инглаган бўлсам, иккинчи бор — иккита истеъдодли ёш шогирдларимнинг бевақт вафот этган кунда қаттиқ эзилиб инглаганман. Буни сўз билан ифодалаш жуда қийин.

— Кўролмаслик, ҳасад каби ёмон иллатлар ҳам бор. Бу туйғулар айниқса санъаткорларда кучли бўлади, дейишади. Сизда ҳасад борми?

— Мен бировга ҳасад эмас, ҳавас қилишим мумкин, деб ўйлайман. Биласизми, ҳасад қандай одамларда бўлади? — Сенда бор бўлса, кўролмайди, йўқ бўлса, ўзи беролмайди. Яхшиликни бошқалар туратурсин, ҳатто ўзига ҳам раво кўрмайдиган одамларда ҳасад кучли бўлади.

— Кимларга ҳавас қилишингиз мумкин?

— Кўнгли сувдай тиниқ, қалби ҳам, вужуди ҳам покиза инсонларга ҳавас қиламан.

— Бир суҳбатда ҳайвонлардан шерни яхши кўраман, дегандингиз? Нега айнан шерни?

— Шер энг ақлли ва кучли ҳайвон бўлгани учун.

— Ва ниҳоят, сўнгги савол: "Ёш куч" муштарийлари, қолаверса, ўз мухлисларингизга тилакларингиз борми?

— Мард, одил, бир сўзли инсон бўлишсин. Соғ-саломат юришсин. Ҳаммаларининг тўйларида хизматда бўлайлик.

— Мазмуни суҳбатингиз учун катта раҳмат!

Матлуба ТЕМУР қизи

Санъат мухлислари диққатига!

Журналимизнинг 6-сонидаги "Зарбларга инган туйғулар" номли мақолада йўл қўйилган бир хатолик учун азиз муштарийларимиздан узр сўраймиз ва мақоладаги (17-бет, 1-устун, пастдан 10-қатор): "...Тўйчи ака Париж шаҳрига концерт бергани борган эканлар," жумласини: "... уста Олим Комилов Париж шаҳрига концерт бергани борган эканлар," деб тўғрилаб ўқишларини илтимос қиламиз.

ШАФҚАТСИЗЛИК

ИЧИМИЗДАГИ ТУЙҒУ

САВОЛ

Деярли барча замонлар учун мос келувчи бир қонуният мавжуд: Бир авлод вакиллари ўзидан кейинги авлоднинг қайсидир жиҳатлари ҳақида негадир тахминан қуйидагича танқидий фикрда бўлишади: "Илгариги ёшлар ундай эди, ҳозиргилар бундай". Бу ерда "ундай" "бундай"нинг зидди ёки шунга яқин маънода, айтилик, трамвайда ўзига жой бўшатамаган йигитчанинг қилигидан ранжиган кексароқ бир киши бошқа бир кишига шикоят қилар экан, уни тарбиясизликда, уятсизликда ва бошқа "...сизлик"лар қатори шафқатсизликда айблаши мумкин. Қуйидаги мулоҳазаларимиз бу айб-

йилларидаёқ ленинчиларга қаршилиқ кўрсатишга қобил бўлган миллионлаб кишилар шафқатсизларча қириб ташланган. Ҳитлер концлагерлари, Сталин қатағонлари тўғрисида ҳам соатлаб гапириш мумкин. Бироқ ўйлаб кўрайлик: ўзимизда йўқми бу туйғу?

ЭЪТИРОФ

Ит билан мушук урушини болалигимда кўп кузатганман. Ит-мушук уруши билан боғлиқ бир воқеа ёдимда қолган:

Қишлоқда итсиз, мушуксиз хонадон йўқ ҳисоби. Нимадир бўлди-ю, бир кун итимиз қўшнимизнинг мушугини талаб ташлади. Ҳай-ҳайлаб итни ҳайдагунимизча у мушукни икки-уч бор ғажишга улгурди. Ўшанда унча билинмаган экан, қора қонига беланган, кўпир, икки оёғида аранг судралиб юрадиган мушук нафратимизни кўзғар эдики, икки-уч кундан сўнг қўшни

болалар билан уни ўлдиришга қарор қилдик. Тўғрироғи, қарор ҳам қилганимиз йўқ. Унга қараб тош отар, у қочолмай даҳшатли миёвлар, ҳарба қилмоқчи бўлар, бу бизга чексиз завқ бағишлар эди. Тўққиз-ўн ёшларимда шундай эдим. Кейинроқ эса бирон чўпга чумолини чиқарардимда, сувдан ярми чиқиб турадиган қилиб ариқ ёқасига қадаб кўярдим. Чумолининг тепадан пастга, пастдан тепага беҳуда зир қатнашидан олган завқим ҳам аввалгисидан кам бўлмаган.

Ўзимдаги ва бошқалардаги шу каби ҳолатларни кузатиб амин бўлдимки, шафқатсизлик туйғуси инсоннинг қониди бор. Фақат киши улғайган сайин атрофдагиларга яхши

кўриниш, ҳеч бўлмаганда, ёмон кўринмаслик мақсадида юзига кўзга кўринмас ниқоб торта боради. Ичимиздаги шафқатсизлик туйғуси эса қалбга тобора чуқурроқ қириб, яшириниб олади ва гоҳ-гоҳ имкон топиб ўзини кўрсатиб қолади.

ОШКОРА, ПИНХОНА...

Шафқатсизлик икки хил шаклда намоён бўлади: ошқора ва пинхона ёки шаклан ва моҳиятан. Ҳар иккаласини биз Габриэл Маркеснинг "Ошқора қотиллик қиссаси" асариде кўришимиз мумкин. Асарда ака-ука Викариоларнинг Сантьяго Насарни қатл этишлари **ошқора шафқатсизлик** бўлса (чунки йигит мутлақо айбсиз эди), суиқасд ҳақида била туриб, одамларнинг бунга лоқайд қарашлари, бу ҳақда йигитга лоқал хабар бермасликлари **пинхона шафқатсизлик**дир.

Анвар Обиджон бир шеърда шундай ёзади:

"Ёнбошлади шахзода шер ёстикларни қалаштириб, Кўнгилхушлиқ қилди пича икки итни талаштириб".

Ушбу шеърни ўқисам, тарихларда ўқиганим — гладиаторлар жанги, уларнинг ўлиmidан завқ олаётган одамлар кўз ўнгимда гавдаланаверади. Гладиаторлар жанги тарихларда қолиб кетдимиз? Хориж фильмларида кўрганим бор: Бугун рақиблар бир-бирларини ўлдирмайдилар, жанг қоидалари ишлаб чиқилган, улар то йиқилиб қолгунча муштлашишади, холос. Томошабин ўша-ўша, моҳият ўша-ўша.

ХОТИМА

Буларни ёзишдан мақсад ҳамма ёқни шафқатсизлик босиб кетди, дея шов-шув кўтариш эмас, балки ўз ботинимиз, ички дунёмизга бир эътиборни жалб этишдир. Қалбингизнинг қоронғу бурчагида илондай кулча бўлиб ётган у туйғуни эртаклардаги ёвуз жин каби кўзга банди этинг! Зеро, қон билан кирган — жон билан чиқади, дейишади.

Бир-биримизга шафқатли, меҳрли бўлсак, қандай соз!..

Ҳасан НИШОНОВ

ловларнинг қанчалик ҳақиқатга мос келиши ҳақида эмас, тилга олинган ушбу сўнги туйғу — шафқатсизлик ҳақидадир.

Узоқ ўтмишни кўяйлик, яқин тарихда ўтган, шафқатсизликлари билан машҳур бўлган Ленин, Ҳитлер, Сталин каби шахслар ҳақида кўпчилик билади, албатта. Ленин ҳақидаги энди-энди ошқор бўлаётган адабиётларда ("Партиянинг олтинлари", "Жаҳон адабиёти" журналлари, 1997 йил, 4-7-сонлар.) айтилишича, доҳий "отилсин!", "отиб ташлансин!" сўзларини тез-тез ишлатиб турар экан. Натижада, тўнтаришнинг дастлабки

(Давоми. Боши 14-15-бетларда)

нинг устини ҳам сувайди. Ҳар йили. Шу, бой бўсам, шепир оберадим.

— Ҳасан ака, бормаймиз (Нурали).

— Нимага? (Ҳасан)

— Кўрдингиз-ку, қараб-қараб, охирида келди (Шерали).

— Бошқалар кемадиям (Юсуф).

— Ҳи, ундай деманглар. — Ҳасан акам шундай деб сочимдан тортиб қўйди.

— Илгари бундай гаплар жўқ эди-ёв. Ҳамма бир-бириникига ҳашарга борарди (Юсуф).

Боргани яхши. Қийинамас-ку. Отам барибир юборади.

Олти ака-ука ташқарида ётамиз. Мен ўртада. Юлдузларга қараб ётаман. “Етти юлдуз — етиган юлдуз, еттигача санаса, савоб эмиш”. Бир нафасда етти марта айтиш керак экан. “Етти юлдуз — етиган юлдуз...”

Қишда зўр бўларди. Ётишдан олдин печкани бир гуриллатамиз. Совигунча, ухлаймиз. Гоҳида уйку келмай қолади. Шунда...

— Келинглари-ай, бир ўйин ўйнаймиз. Уйди ичида бор нарсалардан, бош ҳарфи минан охириги ҳарфи, неччи ҳарфлигини айтиб, топиш. Ким топса, шу айтиб, давом эттиради. Бўптими? (Ҳасан акам)

— Бўпти. (Бизар)

— Бўлмаса бошладим. Бош ҳарфи “п”, охири “а”, беш ҳарф.

— Печка (Нурали акам).

— Ҳа, уккоор (Ҳасан акам).

— Ҳмм, бош ҳарфи “к”. охири “а”, беш...

— Калла (Мен).

— Ҳи, йўқ (Нурали акам).

— Кўрпа (Шерали акам).

— Топдинг. Айт (Нурали акам).

— Хо. Бош ҳарфи “ё”, охири “к”, ҳозир, бир, икки... етти ҳарф.

— ...

— ...

— ...

— Тополмадик, ўзинг айт (Ҳасан акам).

— ...

— Айтағай (Юсуф акам).

— Ёруғлик! (Шерали акам)

— Эй-йэ, ҳозир қоп-қоронғи-ку (Мен).

— Йо, ҳайла, печкада чўғ бор (Шерали акам).

— Сен бундай айтма-да (Нурали акам).

— Қандай? (Шерали акам)

— Қўлға ушласа бўғичидан айт-да. Нима дегичиди?.. (Юсуф акам)

— Мавҳум отлар... Дунёнинг тўқсон тўққиз фоизи мавҳум... шундайми, Элмурод?

Тушунмасам ҳам, ҳа, деб қўяман. Ўзи шу кўп тушунмайдиган гаплар айтади-яй Ҳасан акам.

Шуйтиб, ухлап қоғичийдик. Баъзида саволга тутаман:

— Ҳасан ака, қишлоғимизди нима-а Қизил Карвон деб қўйган?

— СССР пайти қўйилган-да, аввал Ингичка бўлган.

— Ингичка? Нима-а Ингичка деган?

— Билмадим.

— Ким билади?

— Ҳеч ким. Менам бовалардан сўраб кўрувдим, ҳеч қайси билмади.

— Аширапниям ҳеч ким билмайми?

— Ҳа.

— Будрачни-чи?

— Униям.

— Ҳеч ким билмаса, нима-а буйтиб қўйган?..

“Сойдан нари”дагиларам ҳеч қайси билмайди.

Будрач — карвонсарой бўган, дейди отам. Нимага бундай деб қўйган, билмайди. У ёқта Ниёз тўба, Эшмон тўба, Омон тўба...

— Ҳасан ака, ҳе-ей осмонда юлдузлар бор-ку, ҳайла, шулардинг энг каттаси қайси?

— Қуёш.

— Қуёш юлдузамас-ку.

— ...

— Ҳасан ака, осмоннинг о-охирида нима бор?

— ...

— Худо осмондай-оо?

— Ҳа. Энди ухлаймиз, Элмурод.

— Чарчадингизма?

— Ҳа.

— Менам катта бўсам, сиздай лой қорийман-о.

— Йўқ. Сени лой қимайдиган қиламиз.

— Хоо.

Шу, Тошкентга бир боришим керагийди-да. Ҳасан акам янги йилда келганда, насиб бўса Наврўзда, девди. Наврўзда кеганда, насиб бўса, буғдойларди ўриб олайик, кейин, деди. Ўзи каникулга кеб қўйди. Энди қачон бораман, десам, насиб бўса, нўхат териб олайлик, деди. “Насиб бўса”-си қачон бўлайакан...

Катта бўсам, насиб бўса, ким бўсамакан?.. Ҳасан акам журналис бўласан, дейди. “Нима — у?” — десам, “ёзасан”, дейди. Ҳали ёзишни билмайман. Фақат отимди ёзаман. Лекин санашни билман. Юзгача.

Қишлоғимизда мингта одам яшайди. Рабим акадан сўровдим. У қишлоқнинг дўхтири. Ҳамманикига борган. Асли ўзи мол дўхтирилиққа ўқиған...

Катта бўсам, насиб бўса... қишлоқти...

Еттинчи синфда ўқиётганимда мактабимизга Оқсойдан, қишлоқлараро касалхонадан ҳамширалар, бизнинг тилда — дўхтирлар келишди. Ҳар бир хонадонга кириб, қандайдир бир касалликка қарши дори тарқатиб чиқишлари керак экан. Директор ўринбосари синфимизга кириб, йўлбошловчиликка бир бола кераклигини айтди. Юқори синфлар пахтага кетишганидан мактабнинг ишонгани биз бўлиб қолган эдик. Биринчи бўлиб қўл кўтардим. Ҳамма ҳайрон қолди. Негаки, мен — синфнинг, мактабнинг энг аълочи ўқувчиси, ҳали бирон маротаба ҳам дарс қолдирмаган, ўз ихтиёрим билан тўрт соат дарсдан воз кечаётган эдим...

Дўхтирлар билан, улар икки киши эдилар, кечгача бутун қишлоқни айланиб чиқдик. Ниҳоят чарчаган эсам-да, хурсанд эдим.

МАДЛЕН ОЛБРАЙТ ХОНИМ: ҲАММАСИ АЪЛО!

*Бизда раҳбарлик, беш-олти одамга бош бўлиш аёлни-
нинг иши эмас, деган аксиома даражасидаги тушунча
мавжуд. Чунки шу пайтгача аёллардан пайгамбар чиқма-
ган. Эрининг топганига қаноат қилиб яшаса, болалари-
ни оқ ювиб, оқ тараб ўтирса, шунинг ўзи ҳар қандай ман-
саб ва шон-шуҳратдан аъло. Қиз бола ўқиб нима бўлар-
ди. Эртага бировнинг эшигига борадиган бўлгандан кей-
ин уй тутишни, пишир-куйдирни яхшилаб ўрганса бўлди-
да деб — бу тушунчани узил-кесил исботлаган бўламиз.*

*Балки, аслида ҳам шундай бўлиши керакдир. Лекин...
Дунёда номлари энг олий давраларда, юқори мақомлар-
да тилга олинадиган "ожизалар" ҳам борки, улар юқори-
да айтилган фикрларнинг нисбий эканлигини эслатиб
туради. Шундай номлардан бири — Мадлен Олбрайт.*

Бугунги кунда Мадлен Олбрайт номини билмайдиган одам бўлмаса керак. Америка Қўшма Штатларининг Давлат котибаси Мадлен Олбрайт Қўшма Штатлардаги шундай юқори мансабга эришган энг биринчи мансабдор аёлдир.

Албатта, бутун дунё танийдиган бу сиёсатчининг ҳаёт йўли, бу мақомга етиб келгунча қандай ҳаёт сўқмоқларини босиб ўтганлиги кўпчиликни қизиқтирса керак.

Бундан 50 йил олдин — 1948 йилнинг 11 ноябрида БМТ ходими, дипломат Жозеф Корбел оиласи Чехославакиядан АҚШга эмиграция қилинади. Бу кўчиш

бевосита сиёсий воқеалар билан боғлиқ эди. Ўшанда Чехославакия ҳукумати тепасига коммунистлар келишган, улар билан ишлаш эса Корбелга умуман ёқмасди. Бу Корбелларнинг иккинчи жой ўзгартириши эди. Урушнинг бошларида улар Прагадан Лондонга хавфдан йироқ бўлиш учун кўчгандилар. Корбелларнинг ташвишланишига сабаб бор эди. Ўша пайтларда Жозеф Корбелнинг ота-онасини Освенцимга жўнатишган, улар эса у ердан қайтиб келишмаганди. Корбеллар оиласи эса 30-йилларда католик мазҳабида эканликлари сабабли омон қолишганди.

Умуман, ўз миллати кўрган барча изтироблар, бобоси ва бу висининг яхудий бўлгани

учун концлагерда йўқ қилинганликлари тўғрисида Мадлен Корбел фақат Чехославакия икки давлатга бўлинганди, ўзи эса Олбрайт фамилияси билан АҚШ давлат котиблиги лавозимида ишлаётганда хабар топди.

У ёшлигидан ўта жиддий қиз бўлган. Шунга қарамай, Мадлен урушни жуда яхши эсда сақлаб қолди ва бу хотиралар юки унинг учун ўта оғир эди. Ёш қизалоқ Мадлен ўн ёшга қадам қўйганда ота-онаси уни Швецария пансионига ўқишга беришади. Бу ерда Мадлен француз тилини аъло даражада ўрганади.

Яъни, Олбрайт хоним чех ва инглиз тиллари қаторида французчани ҳам мукамал билади. Шунингдек, испанчада ҳам фикрини бемалол баён эта олади.

Олбрайт хонимнинг рус тилидан ҳам ўқиб ва сўзлаша оладиган даражада хабардорлиги эса унинг Россия ҳукумати раҳбари Борис Ельцин ва, айниқса, Евгений Примаков билан илиқ муносабат ўрнатишида кўл келди. Хуллас, Олбрайт хонимнинг биратўла бир неча тилларда бемалол сўзлай олиши ҳам унинг мансаб поғоналаридан юксалиб бориши, қолаверса, муҳим сиёсий масалаларни ҳал этишида асқотадиган бир ютуғи эди.

Олбрайт хонимнинг улкан сиёсатчи бўлиб етишувида замин бўлиб хизмат қилган муҳитга келсак, айтайлик, қайсидир хонадонда дастурхон атрофида бўладиган оилавий суҳбат спорт тўғрисида, бошқа бир хонадонда ғийбат ёки шунга яқин бирон бир мавзу бўлса, корбеллар оиласида сиёсат мавзуи худди шундай мақомга эга эди. Мадлен болалигиданоқ ҳар қандай одам билан осонгина дўстлашиб кета оларди. Аслида, дипломатиянинг моҳияти ҳам шунда. 12 ёшида Мадлен сиёсат билан шуғулланишга қарор қиладди. Бу эса бу ўта жиддий қизнинг болалиқдан сиёсатга бўлган тўғма бир қобилияти борлигидан дарак беради. “Мен ҳозир болалигимдагига қараганда анча шўхроқман, — деб таъкидлайди Олбрайт хоним. — Тўғри, мен бўш вақтимни ўзига хос тарзда ўтказаман. Масалан, маҳаллий кинотеатрга тушиб, бирон бир фильм томоша қилишим мумкин. Айниқса, боғда ишлаётганимда ҳеч ким мени танимайди. Бу шундай мароқлики, бироқ бунга ҳамиша ҳам вақт бўлавермайди”.

Олбрайт хоним ёш қизалоқ бўлганида отаси у билан гарчи сиёсат мавзуида, қандайдир халқаро сиёсий муаммолар ҳақида соатлаб суҳбат қуриши мумкин

бўлса-да, бошқа вақтларда барча оталар каби қизини уришиши ёки ўзидан умуман ҳеч қаерга йироқлатмаслиги мумкин эди. Агар ёш Мадленни дўстлари бирон бир зиёфатга таклиф қилиб қолсалар, уни зиёфатга отасининг ўзи кузатиб кўяр ва зиёфат тугагач, қизини албатта ўзи уйга олиб қайтар эди. Отасининг бу одати Мадленни ҳатто ноқулай вазиятларга ҳам солиб кўярди. Мадлен улғайгач, айниқса она бўлгач, ота-онасининг қадрини янада чуқурроқ англаб етди. Бироқ унинг ўзи фарзандларига нисбатан, уларнинг эркинроқ бўлишлари тарафдори бўлганлиги учун, бундай муносабатда бўлишни истамасди. Олбрайт хонимнинг уч қизи бор: эгизак қизлари ва яна бир қиз.

Ёш Мадлен ҳужжатларини коллежга топшираётганда, гарчи сиёсатга бўлган қизиқиши баланд бўлса-да, негадир дипломатия соҳасини эмас, журналистикани танлади.

Битириш кечасидан сўнг, аниқроғи, уч кундан кейин 22 ёшли Мадлен отасининг жияни Жозеф Олбрайтга турмушга чиқади ва у билан битта газетада ишлай бошлайди. Тўғрироғи, ишлашга ҳаракат қиладди. Бироқ газета бош муҳаррирининг маслаҳати билан у бошқа ишга ўтади. Шундан сўнг ёш Мадлен Жон Хонкине раҳбарлигидаги чуқурлаштирилган сиёсий изланишлар мактабида ўқийди. Колумбия Университетининг Рус институти дипломини олади. Кўп вақтини илмий иш билан шуғулланишга сарфлайди. Ниҳоят, бу изланишлар поёнида Мадлен илк бор 39 ёшида ўзи истаган жиддий бир лавозимга эга бўлишга, яъни АҚШ маъмурияти жойлашган “Оқ Уй”га ишга киришга муваффақ

бўлади. Йиллар ўтиб унинг обрўйи ҳам орта борди. Бироқ бу муваффақиятлар ҳам қурбонсиз бўлмади: 23 йиллик оилавий турмушдан сўнг Мадлен бошига ҳеч қутилмаганда ажралиш тушди. “Ажралиш, — менин барча режаларимни чалкаштириб юборди, ахир мен ишхонада ишлашни, уйда эса оилавий бахтга эга бўлишни истардим. Бу ерда эса... гарчи турмуш ўртоғим билан ажралиш мени бир неча мuddат қарахт қилиб қўйган бўлса-да, бироқ у мени мустақил ҳам қилди”.

Мадлен Олбрайт БМТнинг доимий аъзоси бўлиб ишлаётганда БМТда ишлаб турган олти нафар аёлнинг бири эди. Эркаклар 179 нафар бўлиб, бунга Мадлен ҳеч кўника олмасди. Аёлларнинг ҳар бир ишни эркаклардан яхшироқ уддалашига Мадлен ишонарди-да.

Олбрайт хоним сир сақлашни ёмон кўради, умуман олганда, у одамларнинг ўзи билан қизиқишларини ёқтирадиганлар хилидан.

Олбрайт хонимнинг таъкидлашича, унинг ҳамма ишлари аъло! Бунинг яна бир сабаби — унинг фамилияси — Олбрайт. Инглизчада “Ол райт” сўзлари — “ҳаммаси аъло” деган маънони билдиради. Сўзимиз якунида Сизга ҳам шуни тилаб қоламиз, азиз муштарий!

Чет эл матбуоти асосида
Шарифа МУРОДЖОН қизи
тайёрлади

ЯНГИ АХЛОҚИЙ ДУНЁ ҲАҚИДА СУҲБАТ

Роберт Оуэн — 1771-1858 йилларда яшаб ижод қилган машҳур инглиз социалист-утописти. У ўз даврида янги ахлоқий дунё яратиш гоясини илгари сурган. Оуэн ўзи орзу қилган дунёга етишишнинг бирдан-бир йўли сифатида таълим-тарбияни қайд этган ва шундан келиб чиққан ҳолда педагогика илми ва амалиётини қатор янги гоялар билан бойитган. Унинг фикрича, жамиятдаги барча иллатларнинг туб илдизи жоҳиллик билан изоҳланади. Оуэн фалсафасини гарчи кейинчалик Карл Маркс ўз таълимотининг асосий манбаларидан бири сифатида эътироф этган бўлса-да, унинг моҳиятини белгиловчи тушунча биз билган “социализм” тушунчасидан анча фарқ қилади. Қуйида эътиборингизга ҳавола қилинаётган мухтасар намунадан мақсад Сиз азизларни файласуфнинг ижоди билан таништириш эмас, балки бугунги воқелигимизни Оуэн назари билан қайтадан идрок этишга ундовдир.

Савол: Инсон нима?

Жавоб: Муайян ахлоқий ва жисмоний хусусиятлар ҳамда қобилиятларга эга, баъзи нарсаларга интиладиган, баъзиларини эса ёқтирмайдиган уюшган мавжудот ёки ҲАЙВОН.

Савол: У нимаси билан ҳайвонотдан ёки бошқа бир уюшган мавжудотдан фарқ қилади?

Жавоб: У бошқа махлуқотдан ўз ақлий ҳамда ахлоқий лаёқатининг устуворлиги билан фарқ қилади; шу туфайли у бошқаларни ўз ҳукми остида ушлаб туради. Бунинг ҳосиласи ўлароқ, у барча жонзотларнинг ҳукмдори ҳисобланади.

Савол: Инсон қандай пайдо бўлган?

Жавоб: Бу саволга бирон-бир кишининг қониқарли ва асосли жавоб бериши учун лозим бўлган далиллар ҳозиргача маълум эмас. Айни пайтда мазкур саволнинг устида бош қотириш ҳеч қандай

самара бермайди ва бирдан-бир ечим — инсон барча жонзотлар сингари номаълум куч томонидан яратилганлигини тан олишдир. Ушбу жонзотларнинг ҳар бирига алоҳида хусусиятлар, ўзига хос мойиллик ва кўнгилсизликлар хос бўлиб, бу уларнинг исталган тури учун табиий қонуният ҳисобланади.

Савол: Инсон табиатига хос қандай майллар мавжуд?

Жавоб: Инсон табиатида ёқимли ҳиссиётларга кучли мойиллик, айниқса озиқланиш, чанқоқ ёки очликни қондирувчи нарсаларни истаъмол қилиш, жисмоний ёки руҳий чарчоқ пайтида ухлаш, ҳордиқ чиқариш, ўз табиатига хос қонуниятлар асосида авлод қолдириш, соғлик ҳамда бахт учун зарур бўлган ўз жисмоний, ақлий, ахлоқий лаёқати ҳамда қувватини намойиш этиш ва ривожлан-

тириш, доимо ҳақиқатни айтиш ва ўзининг барча таассуротларини ҳеч бир тўсиқсиз изҳор этиш, бошқаларга бахт ва ёқимли ҳиссиётлар ато этиш ёки улашишдан лаззатланиш, турли хил ёқимли туйғуларни ҳис этиш ва бу туйғуларнинг лаззатли хусусияти йўқолиб қолмаслиги учун уларни тез-тез алмаштириб туриш ва ниҳоят ўз ҳаракатларида тўла эркин бўлиш каби мойилликлар мавжуд.

Савол: Инсон ўз табиатидан келиб чиққан ҳолда нималарни ёқтиради?

Жавоб: Умуман олганда, инсон ўз шахсига ақлий, жисмоний ёки ахлоқий томонлама азоб етказиши мумкин бўлган барча нарсалардан нафратланади; айниқса, у озикланишига ёхуд чанқоқ ёки очлик ҳиссини туйган пайтда ўз табиий эҳтиёжларини қондира олиш учун етарли миқдорда озуқа тўплашига тўсқинлик қилувчи ҳар қандай нарсани ёмон кўради; ўзининг етарлича ҳордиқ чиқариши ва ухлашига халал берадиган барча тўсиқларни ёқтирмайди; ўз табиатидаги табиий мойиллик таъсирида насл қолдириш учун қилган ҳаракатларига тўсқинлик қилган барча нарсалардан нафратланади; ўз уюшмаси таъсири остида ақлий, жисмоний ва ахлоқий лаёқатини намойиш этишига тўсқинлик қилганларни ёмон кўради; ўз уюшмаси ўзлаштиришни ёки баҳам кўришни лозим деб билган жамики ҳиссиётлар ва эътиқодни эркин баён этишга ғов бўладиган ҳамма нарсалардан жирканади; ўзи мансуб бўлган жамоага зарар етказмаганларга озор берганлардан ёки ёқимли туйғуларни ҳис этишига ғов бўлганлардан нафратланади ва жамоасининг табиий истакларидан келиб чиққан эркин ҳаракатларига тўсқинлик қилганларни ёқтирмайди.

Савол: Инсон ушбу майлларга ёки уларнинг айримларига етишиш мақсадида ўз-ўзини парчалаб ташламаганми?

Жавоб: Йўқ, у гарчи ушбу майлларга маълум даражада ишқибоз бўлса-да, ўз-ўзини парчалаш имкониятига эга эмас.

Савол: Унда ушбу майллар ёки алоҳида хусусиятлар ва лаёқатларнинг тараққий этганлигига асосланиб, унга муайян бир мавжудот ёхуд инсонга нисбатан масъулият юклаш мумкинми; уни мақташ ёки койиш, таҳқирлаш ёки жазолаш тўғрими ва бунинг бирон-бир фойдаси борми?

Жавоб: Йўқ, бу фикр бемаъни ва у амалиётда ўта зарарли бўлган.

Савол: Қайд этилган майллар инсон табиати учун фойдалими ёки зарарлими?

Жавоб: Уларнинг ҳаммаси фойдали, чунки улар фикрлайдиган, онгли ва бахтиёр мавжудотнинг пайдо бўлиши ҳамда яшаб қолиши учун зарур.

Савол: Инсоннинг бахти нимадан иборат?

Жавоб: Ёқимли ҳиссиётлар ёки барча табиий эҳтиёжларнинг ўртача қондирилишидан.

Савол: Қандай амалий чоралар барча инсонларнинг бутун умр юқори даражадаги соғлом ва айб саналмайдиган ёқимли ҳиссиётларни туйишини таъмин этиши мумкин?

Жавоб: Бундай келишувлар ҳаётнинг зарур палласида, инсон табиатининг бутун жисмоний, ақлий ва ахлоқий қуввати ҳамда қобилиятлари соғлом, айб саналмайдиган тарзда намоён бўлади, шунингдек, жамоанинг ҳамда ҳар бир шахснинг руҳиятига мос шаклда бу қувват ва қобилият узлуксиз, мўътадил кўринишда юзага чиқади. Шу билан бирга, бундай келишувлар, истакларнинг жуда ўсиб кетиши ёки белгиланган меъёрдан нарига ўтиш имкониятини йўқ қилмоғи керак, чунки фақат мазкур мувозанатга мос ҳолатгина инсонга олий, фаол ва муҳим лаззат бахш этмоғи мумкин.

Савол: Инсоннинг бахтсизлиги нимадан иборат?

Жавоб: Азобли ҳислардан ёки унинг ақлий, жисмоний ва ахлоқий лаёқати талаб қиладиган эҳтиёжларнинг қондирилмаслигидан.

Санжар НАЗАР таржимаси

ШАРПАЛАР БИЛАН ЎНМА-ЎН

ШЕФФИЛД ҚАСРИНИНГ СИРЛАРИ

Қўп асрлардан бери Англия, шунингдек Шеффилд шарпаларнинг энг сеvimли жойи ҳисобланади.

— Бу қадимий шаҳарнинг Нортон номли кварталини шарпалар ўлкаси деб аташади. Бу ерда от миниб оҳиста бораётган қария, тўртта олпоқ от қўшилган арава, фоҳиша аёл, қўлида инсон бошини кўтариб турган аскар шарпасини тез-тез учратиш мумкин,— дея хикоя қилади Валери Селим.

Унинг хикоялари кишининг сочини тикка қилиб юборади ва ҳар қандай одамни ваҳимага солади.

Валери — олий маълумотли аёл, у шарпалар мавжудлигига ишонади ва бундан сира уялмайди. Ўн йилдирки, у шарпалар кетидан қувди, лекин ҳеч нарса Валерини таажжублантирмайди. У “ов” қиладиган район иқтидорли футболчилари билан ҳам, моҳирона ясалган пичоқлари билан ҳам машҳур бўлган худди шу Шеффилд районида.

Шарпалар Валерини кўрқитишмайди, аксинча, у уларни яхши кўради, бажонидил ва хушмуомалалик билан суҳбатлашади. Ундан ташқари Валери улар билан бўлган ҳар бир учрашув ҳақида ёзиб қўяди, шунингдек, бошқаларнинг сўзларига қараб яна қаерларда шарпаларни кўришганини аниқлайди, ўша жойлар ҳақида батафсил маълумот тўплайди, ўзи юритаётган каталогга киритади. Англияда унинг “Шеффилдда шарпа овловчиларнинг йўл кўрсатувчиси” ва “Шеффилддаги янги шарпалар. Уларни қандай топиш мумкин?” номли иккита китоби чоп этилди. Валери Селим шарпаларни учратиш мумкин бўлган эски уйлар, мазорлар, вайроналар, ўрмонлардаги ташландиқ ўтлоқлар ва сўқмоқларни бехато кўрсатиб бера олади. Тўғриси айтганда, шарпалар Англия миллий бойликларининг бир қисми бўлиб қолган ва инглизлар бу фавқулодда ҳодисаларни тушунтириб берадиган илмий назарияларни ҳам, инсон ақли идрок эта оладиган йўللари ҳам излайди.

— Мен ўзимни профессионал шарпа овловчи деб ҳисоблайман, — дейди Валери, — бу оддий қизиқиш. Афсуски, менда уларни қақира олиш қобилияти йўқ, аммо бир ҳодиса ҳақида гапириб беришим мумкин. Бу 1987 йилнинг октябрида бўлганди. Соат 23 лар атрофида зинапоядан пастига тушаётгандим, тўсатдан рўпарамда гул кўтарган қора кўйлакли аёл пайдо бўлди. Унинг юзи гўё нур таратаётгандек ёрқин эди. Бу ҳодиса фақат бир неча секундгина давом этди. Воқеани қўшниларимдан бирига гапириб бердим ва шарпанинг юз тузилишини тасвирладим. У сўзларимни ҳайратланиб тинглар экан, гап 30-йилларда рақдан вафот этган хотини ҳақида бораётганини айтди... Мен ушбу шарпа билан бошқа учрашмадим, лекин биз хоналарда ва зинапояда кимнингдир оёқ товушларини эшитамиз.

XII аср меъморчилигининг миттигина мўъжизаси, мўъжазгина Сент

Жеймс черкови ва унинг ёнидаги қабристон ўзининг фавкуллода ҳодисалари билан машҳур.

... Унинг мурдасини қотиллик ўз берганидан кўп вақт ўтмай топишибди. Шундан бери, ўша аёлнинг шарпаси ҳар йили икки марта қабристонда пайдо бўлади. Маҳаллий аҳолининг айтишича, вақти-вақти билан нотаниш аскарнинг шарпасини ҳам учратиш мумкин. Миш-мишларга қараганда, шарпалар қадимий биноларда учрашишни ёқтирар экан. Шунинг учун уларнинг кўпига кираверишда: "Огоҳлантирамиз, бу ерда шарпалар юради" қабиллидаги эълонлар борлиги бежиз эмас.

Мен Йоркшир графлигининг ямояшил ўлқозорлари орасига яширинган кичикроқ меҳмонхонадан жой олдим. Маълум бўлишича, неча-неча йиллардан бери содир бўладиган ғалати ҳодисалар фақат меҳмонхона хўжайинларини эмас, ҳатто доимий мижозларни ҳам безовта қилмай қўйибди. Меҳмонхона хўжайини Мартин Дэвис шундай ҳикоя қилади:

— Қасрдаги камин ёнида шарпалар пайдо бўлганидан кейин мис вазаларнинг ўрни ўзгариб қолишига менингни ўзим бир неча марта гувоҳ бўлганман. Бозьда вазаларнинг жойи алмашмай, ўз ўрнидан ўттиз-қирқ сантиметр нарига сурилиб қолади.

"Менеркастл" қовоқхонасида эса машҳур "Баскервиллари"да бўлган воқеани эслатувчи муҳит ҳукмронлик қилади. Қовоқхона Генрих VIII давридаги қасрга ёнма-ён қурилган қўшимча хоналарга жойлашган. Уни сира ҳам файзли деб бўлмайдими. Кичикроқ эшикни очишингиз билан ноҳуш гичирлаш қўлоғингизга чалинади, ноқулай муҳитни сеза бошлайсиз. Тўғри, барнинг доимий мижозлари атрофларида бўлаётган нарсаларга эътибор бермасдан башараларини бужмайтирганча кружкадаги пивони хўплай ўтираверишади.

— Ҳаммаси бундан чамаси беш йил илгари бошланди, — ёдга олади қовоқхона хўжайини Ли Бейкер. — Тушлик вақтида биринчи қаватнинг коридоридан кетаётиб, эшик ўрнида ўрта асрлар кийимидаги солдатни

кўриб, ўтакам ёрилиб кетай деди. Бир неча ойдан кейин ўкам уни боғда кўриб қолди. Бир сафар телевизор кўраётгандик. Тўсатдан тасвир живирлаб кетди, кейин бутунлай йўқолди, сўнгра экранда ўша солдатнинг тасвири пайдо бўлди. Ўшандан бери тез-тез шундай бўлиб туради.

Бючив қалъасида эса оқ кўйлакли аёл ва роҳиблар тез-тез пайдо бўлишди. Қалъа 1671 йил қурилган. Икки йил илгари бу ерда бир йирик молия жамиятининг бошқаруви кўчиб келганди. Унинг хизматчиси мени саргузаштлар ишқибози деб ўйлаб, гап очиб қолди:

— Сиз оқ кўйлакли хоним билан учрашгани келдингизми? Айтишларича, у 20-йилларда худди шу ерда ўзини ўлдирган экан. Аёл пианиночи бўлган экан. Қалъанинг кўпгина ижарачилари унинг мусиқасини эшитдик, деб ишонтиришга уринишяпти. Қулфлаб қўйилган эшиклар эса сирли равишда ўз-ўзидан очилиб қолармиш. Биласизми, бу ерда роҳиб шарпаси ҳам юради. У қалъа яқинидаги кўлнинг қирғоғида сайр қилади. Истаган балиқчингиздан сўранг, буни албатта тасдиқлайди.

ТАЖРИБАЛАРМИ ЁКИ КЎЗБЎЯМАЧИЛИК?

Барибир шарпаларни Шотландияда тез-тез учратишади. Бу ерда улар умумжамиат эътиборига эга. Волинка чалувчиларнинг севимли жойидан икки қадам нарида. Эденбургда қироллик қасрининг паноҳида парапсихология масалалари билан шуғулланувчи, Бирлашган Қиролликдаги ғайриоддий азмойишгоҳлардан бири жойлашган. Р.Моррис ва Дебара Деланой бу ерда телепатия, фолбинлик ҳодисаларини ўрганишади.

— Йўқ биз илмий уюшмадан ўчирилишимиздан кўрқмаймиз. Ҳақиқатнинг тағига етишнинг фақат бир йўли бор — ҳодиса ва фактларни ўрганиш, — дейди Моррис.

Хўш, шарпалар мавжуд эмасми? Йўқ, деб жавоб бериш хато бўлади, нима бўлганда ҳам, бу жавобни узил-кесил, комил ишонч билан айтиш нотўғри. Ғайриоддий ҳодисаларнинг айримлари кўзбўямачилик маҳсули эмаслиги сўзсиз. Улар синчиклаб ўрганишга арзийди.

Парапсихология билан шуғуллангани

учун илм-фан соҳасидаги кўпгина ҳамкасблари юз ўғирган парижлик олим Реми Шовен биз — журналистлар билан учрашиш ва суҳбатлашишга бажонидил рози бўлди.

— Сиз мен билан тажрибаларим ҳақида сўзлашмоқчимисиз? Тан олишим керак, мени шарпаларнинг ўзи жуда ҳам кам қизиқтиради, улар турган жойни азмойишгоҳ асбобларида аниқлаш осон эмас. Мен асосан фикр ва материя ўртасидаги муносабатларнинг муаммолари билан шуғулланаман. Психогинез бўйича тажрибалар ўтказамиз.

Реми Шовен ғайриоддий ҳодисалар муаммолари бўйича Франция учун ниҳоятда нодир бўлган азмойишгоҳга раҳбарлик қилади. Агар бирон психолог академик муаммолар билан шуғулланишни хоҳламаса, у "шарпалар оёғига" ўз кучини сарфлаши мумкин. Айрим танikli олимлар ва мустақил тадқиқотлар ғайриоддий ҳодисаларни фаол тарғибот қилмоқдалар. Ҳамма гап виждонийликда. Ахир айрим ўта парапсихологлар айнан илмий фактларни бузиб кўрсатаётган пайтда қўлга тушган. Шарпа оловчилар чаплашиб кетган ғавдаларнинг хира фотосуратларини намойиш қилишган вақтларда қизгин тортишувлар бошланади: бу фактларни бузиб кўрсатиш эмасмикан?

— Қайтараман, — дейди Реми Шовен, — фотоплёнка орқали гўё чиндан ҳам бирон нарсани суратга олинганига осонгина ишонтириш мумкин. Расмий фан шарпалар билан қизиқмай қўйган, парапсихологларнинг худбинлар томонидан инкор этилаётган бир пайтда нима учун ўзингиз тажрибалар ўтказишингиз мумкин эмас? Бунинг учун Шотландиядаги Лох-Несс кўлидан бир неча километр нарида жойлашган қадимий, ҳеч кимга nasib этмаган хоналар бор. Ҳар сафар кимдир шу хоналарда ухламоқчи бўлганда қоронғуликдаё тўртта шарпа пайдо бўлади. афтидан, улар қасрни авайлаб асрашади ва бу ерда тунамочки бўлганларни қатъият билан қувиб чиқаришади.

Балки чиндан ҳам бир уриниб кўрсакмикан?

Чет эл матбуоти материаллари асосида Маҳаматомон ДАМИНОВ тайёрлади

ҚОҒИМ КЕЛИНИ

Назира хола ҳамма қатори элга дастурхон ёзиб, тўй қилсам, келин тушириб, роҳатини кўрсам, деб орзулаган эди. Ҳақиқатан ҳам у кўнглидагидек тўй қилди. Бахти кулган қиз бу хонадонга келин бўлади, дейишди ҳавас билан одамлар. Инобатнинг бошига бахт қуши қўнган, кенг ҳовлининг эркагина келинига айланган эди. Инсонга бундан ўзга толе керакми?

Аммо бахт нелигини англаб етмаган, кимларнингдир ёлғон сўзларига учиб, бир йўла ширин турмуши, гулдек фарзандидан кечиб, қабиҳ ишга қўл урган ёшгина Инобатнинг жиноятчига айланиши кишини ўйлантиради. У қандай қилиб ва нима сабабдан жиноят ботқоғига ботди? Унинг бу жиноятдан кўзлаган мақсади нима эди? Қайнонасининг мол-мулкига эга бўлишми ёки бошқа сабаблар ҳам бормиди? Балки бу тўқликка шўхликдир?

Келинг, воқеа тафсилоти билан ўзингиз танишиб чиқинг. Бирон бир хулосага келарсиз.

Турмушга чиқмасдан бурун Инобат Файрат исмли йигитга кўнгили қўйган эди. Йигит уни: "сенга уйланаман", деб ишонтиради. Бироқ Файрат жиноятга қўл ургани сабабли суд ҳукми билан озодликдан маҳрум этилади. Бу орада Инобатнинг уйдагилари уни турмушга узатишади. Жазо муддатини ўтаб қайтган Файрат эски таниши Инобат билан хуфёна учрашиб туради. Бу учрашувлардан ҳеч ким хабардор бўлмайди.

Кунларнинг бирида Инобат "йигитига" қайнонасининг анчамунча мол-мулки борлиги, агар ана шу мулк қўлга киритилса, уларни ўртада бўлиб олишликлари мумкинлигини айтади. Йигитга бу таклиф маъқул бўлиб, ишни амалга ошириш учун бир неча бор уриниб кўришади.

1998 йилнинг 2 юни соат ўнларда дўконга боласига сут

олиш учун чиққан Инобат йўлда Файрат ва унинг ҳамтовоғи Абдурахимни учратиб қолади ва уларга режани амалга оширишнинг айнаи фурсати эканлигини, уйда қайнона-сидан бўлак ҳеч ким йўқлигини айтади. Анчадан бери бундай қулай вазиятни кутиб юрган йигитларга жон кириб кетади. Инобат билан гапни бир жойга қўйишади. Келин уйига қайтади. Орадан бироз вақт ўтиб-ўтмай Файрат билан Абдурахим ҳам Инобатларникига келишади.

Эшик тақиллайди. Назира хола келинига уни кимдир сўраб келганлигини айтади. Шу сонияда Абдурахим чаққонлик билан Назира холага ташланиб, унинг оғзи-бурнини скотч (елим тасма) билан нафас олмайдиган даражада боғлай бошлайди. Буни кўрган Инобат бақириб юборади. Файрат уни дарҳол бошқа уйга олиб ўтади. Шунда Инобат "йигитига": "Менинг ҳам қўлларимни боғлаб қўйинглар, бўлмаса иш чиройли чиқмайди", дейди. Йигитлар Инобатнинг қўлларини ҳам номигагина боғлаб қўйишади. Сўнг улар Назира холанинг оёқ-қўлларини телефон симлари билан маҳкам боғлашиб, тезда ўзлари билан олиб келган резина қўлқоп, темир сейфни очишга мўлжалланган асбоб-ускуналар билан ишга киришиб кетишади ва қайнонага тегишли 650 000 сўмлик мол-мулк, тилла тақинчоқларни сумкаларга жойлаб жуфтакни ростлаб қолишади.

Такси ҳайдовчиси Юмангулов У. нинг кўрсатмасидан:

— Тахминан, кундуз соат тўққиз ярим - ўнларда Чорсу бозори олдида мижоз кутиб турганим, икки йигит келиб: "Янгиобод маҳалласига олиб бориб қўйсангиз, 600 сўм берамиз," — дейишди. Рози бўлдим. Янгиобод маҳалласига етгач йигитлар: "Бизни кутиб туринг," — деб илтимос қилишди. Биринчи машинада қолди, иккинчиси эса сал нарироққа кетиб,

қўлида бола кўтарган аёл билан нималарнидир гаплашишди. Гаплашиб бўлишгач аёл кетди. Сўнг йигитлар ҳам мендан яна бир бор кутиб туришни илтимос қилиб, ўша аёл кетган томонга йўл олишди. Бироз фурсат ўтгач икки йигит қўлларида қандайдир сумка билан қайтиб келишди ва менга Юнусободаги телеминора яқинига олиб бориб қўйишимни айтишди.

Жиноятчилар ишни бажариб кетганларидан кейин Инобат сирф ош бўлиб қолмаслиги учун ўз "истеъдоди"ни намойиш этади: кундуз соат ўн бирларда кўчага чиқиб: "Вой-дод, уйимизга босқинчи тушди, ёрдам беринглар!" — деб дод сола бошлайди. Инобатнинг бу бақирғини эшитган қўшнилари Сулаймонова Х. дарҳол қўшнисиникига отилиб чиқади ва жиноят содир бўлган уйда

Назира холани оғзи-бурни елимланган, оёқ-қўллари сим билан маҳкам боғлаб ташланган мудҳиш бир ҳолда кўриб, жон ҳолатда унча узоқ бўлмаган новвойхонага югуради ва у ердан йигитларни чақириб келади.

Ҳеч нарсадан хабари бўлмаган Инобатнинг турмуш ўртоғи Абдуллаев И. ўша куни тушки соат бирда уйига қайтади ва хонадонидо содир бўлган бу мудҳиш воқеани кўриб даҳшатга тушади. Онасининг ўлиб ётганига ишоналмайди. Бу вақтда Инобатни милиция ходимлари олиб кетишган эди.

Файрат ва Абдурахим таланган ўлжаларни ўша куннинг ўзидаёқ ўртада бўлишиб олишади. Абдурахим укаси Абдукаримнинг уйига келиб: "Шу нарсалар сенда турсин, мен бозорга кетяпман," — деб тайинлаб, ўлжани укасиникида қолдиради. Эртасига, яъни 3 июн куни эса Абдукарим акасининг қамалиб қолгани ҳақидаги хабарни эшитади.

Марҳумага тегишли бўлган мол-мулкни милиция ходимлари Абдукаримнинг уйдан олиб кетишади. Ўғирланган тилла буюмлар ва бошқа нарсаларнинг қолган қисми Файратнинг уйдан топилади...

Қинғир ишнинг қийиғи қирқ йилдан кейин ҳам чиқади, деган гап бор. Хўш, оқибат нима бўлди?

Инобатхон Зупархонованинг аёл киши эканлиги, битта вояга етмаган фарзанди борлиги ва ўз қилмишидан пушаймонлиги ҳисобга олиниб, унга Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 164-моддаси 4-қисми "а" бандига мувофиқ жиноятчининг мол-мулки мусодара этилиб, 16 йилга озодликдан маҳрум этиш, Кодекснинг 97-моддаси 2-қисми "ж", "и", "о", "п" бандларига мувофиқ 17 йил, 59-моддасига мувофиқ тайинланган жазоларга қисман қўйиш шарти билан жами 18 йилга озодликдан маҳрум этиш жазоси тайинланди. Зокиров Файрат ва Тошпўлатов Абдурахимларга эса Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 97-моддаси 2-қисми "ж", "и", "о", "п" бандларига мувофиқ ўлим жазоси тайинланди. Жабрланувчи Абдуллаев И. фойдасига жиноятчилардан ўттиз минг сўм ундириб берилди. Ҳар ким қилмишига яраша жазо топади. Сўнгги пушаймондан эса фойда йўқ.

Г. НАЖИМОВ

Тошкент шаҳар суди судьяси

М. ТЕМУР қизи

"Ёш куч" мухбири

*Таҳририятдан: Азиз муштарий!
Бу ўта хунук ва мудҳиш ҳодиса даҳшатини таърифлашга сўз йўқ. Келиннинг қайнонага шундай муносабати бўлишлигига ишонгингиз келмайди. Наҳотки, аёл киши ҳам шу қадар ёвузликларга қодир бўлса? Инобат қабиҳликнинг бу манзилига этиб келгунича қанча чегараларни топтаб, қанча муқаддас тушунчаларнинг юзига оёқ қўйиб ўтди экан? Бизнингча, бу жиноят Инобатнинг бу йўлдаги биринчи қадами эмас, балки унинг қалбдаги барча эзгуликларни қурбон бериб, охиروқибат, этиб келган энг сўнгги манзили. Ундан кейин эса йўқлик манзили, қиёфасизлик, шармандалик ва гурбат манзили бошланади. Инобат учун ҳаммаси тугади: оила, фарзанд, эр, қайнона, аёллик бахти... йўқ, буларни номма-ном санаб ўтириш жоиз эмас, ҳаммаси тугади, тамом-вассалом!*

Хуллас, шундай хунук иш бўлиб ўтди. Хўш, бу борада Сизда қандай фикр бор, азиз Муштарий? Агарда мазкур ҳодиса юзасидан Сизда ҳам бирор мулоҳаза тугилса, албатта таҳририятга ёзиб юборинг.

ТҮРТ РУКНДАН БИРИ

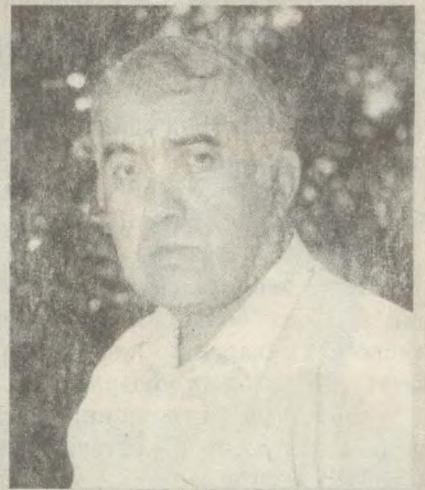
Ҳар қандай иморатнинг тўрт асоси бўлади. "Ёш куч" очилганда эса унинг шундай рукнларидан бири Шоҳрух Акбаров эди.

Шоҳрух ака 1986 йили "Ёш куч" нинг қайта ташкил этилишидаги ҳаяжонли дамларни ва қарийб ўн йиллик — 1986 йилдан 1995 йилгача бўлган ўзининг "Ёш куч" даги фаолиятини илиқ хотиралар билан ёд этади. Бу мобайнда Шоҳрух ака "Ёш куч" таҳририятида Фан-техника ва спорт бўлими муҳаррири, 1989-1995 йилларда масъул котиблик вазифаларини олиб бордилар. Журналнинг ёрқин саҳифаларидан бўлган "Аниқ фанлар академияси", "Жиноят ва жазо" рукнлари Шоҳрух ака ташаббуси билан ташкил этилган ва у кишининг ўзлари бу рукнларнинг доимий муаллифларидан эдилар.

Шоҳрух АКБАРОВ — 1946 йили Андижон вилояти, Избоскан тумани, Гуркиров қишлоғида туғилган. 1969 йили ТошДУнинг Филология факультетини, 1998 йили Тошкент Давлат юридик институтини тугатган. Журналистик фаолиятини 1973 йили "Ленин учқуни" газетасида ишлаш билан бошлаган.

Ҳозирда Шоҳрух Акбаров Ўзбекистон Республикаси Олий Суди қошидаги "Қонун номи билан" нашри ва "Куч — адолатда" газеталарининг бош муҳаррири лавозимида ишламоқда.

Шоҳрух акани "Ёш куч" нинг муборак айёми билан қутлаганимизда у киши кадрдон журналларига шундай тилак билдирдилар: — **"Ёш куч" нинг савияси, мазмуни илгаригидан ҳам бойиб, тобора ёшариб, гўзаллашиб,**

энг зўр журналга айланиб бораётганидан хурсандман. Ҳайлайманки, унинг бугунги тақдирини ишончли қўлларда. Тилагим шуки, "Ёш куч" ўқувчилари кўпаяверсин ва унинг адади яна, бир пайтларда бўлганидек, 500-600 минг нусага етсин!

РИВОЯТ

Қадимда бир киши узоқ сафарга отланаётиб, учала қизи билан хайрлашади ва уларнинг ҳар биридан сўрайди:

— Сенга нима совға олиб келай?

— Ёғду сочиб турадиган зар қўйлакка ҳавас қилман, — дебди катта қиз.

— Узукнинг кўзидан ўтадиган асл ипак рўмолим бўлсайди, — дебди ўртанчаси.

Иккала қиз кўйлагу рўмолга мос туфли ва тақинчоқларни ҳам бирма-бир санай бошлашибди. Ота кичик қизидан:

— Қизим, сен нега жим турибсан? — деб сўраган экан кенжа қизи шундай жавоб қилибди:

— Менга ҳеч нарса керак эмас, ўзингиз соғ-омон қайтсангиз, шунинг ўзи мен учун катта совға. Туну кун Аллоҳга ибодат қилиб, шуни сўрайман!

Кенжа қизининг бу сўзларидан ота бениҳоя суюнибди: “Ўғлим йўқ”, деб ўқинардим. Аллоҳга шукур-

— Баъзи қизларнинг ўзбилармонлигини айтинг. Оталари билан ҳар доим ҳам ҳисоблашиб ўтиравермайдилар!

— Оталар-чи, оталар ҳам қизлари олдида бўлар-бўлмас нарсаларни гапирaverиб ўз иззатларини йўқотишади баъзан...

Ўзаро гап-сўздан бошланган суҳбат баҳсга айланиб кетди.

Бола эдим. Қишлоғимизнинг энг чиройли қизи — Ойша опа олис қишлоққа узатилаётганди. Тўй кечаси келинни уйдан олиб чиқишайтганида кайвони момолардан бири товуш берди: “Ҳой, отасини чақиринлар, келиб қизига оқ фотиҳа берсин!”

Шунда гапга чечан Розия момо: “Бизлар тўй куни отамизнинг оёғига бош уриб йиғлаганмиз. Энди замон бошқача-да,” — дедилар. Сўнг келинчакнинг қулоғига шивирлади: — “Сен, Ойша қизим, отанг келганида иримига бўлсаям ув тортиб қўйгин, хўпми? Отага хурматда, бу...”

ОТАНГ НИМА ДЕРКИН, Қизини?

лар бўлсинки, бу қизим мен учун ўғил ўрнини босадиган бўлди,” деб ўйлаб, кучига куч, иродасига ирода қўшилиб, сафарга жўнабди...

Бир йиғинда бугунги қизларнинг отасига муносабати ҳақида сўз юритилди. Ота билан қизни қайси туйғулар боғлаб туради? Уларнинг ўзаро муносабати аслида қандай бўлмоғи керак? Ўтмишда отанинг оиладаги тутган ўрни қандай эди? Бугунги замонавий оилаларда-чи?

Даврадаги аёллар шу каби саволлар юзасидан бир-бирларига гал бермай сўзлаб кетишди.

— Биз уйда тўрт қиз эдик. Ҳовлида отамизнинг қораси кўриниши биланоқ ўрнимиздан сапчиб турардик. Биримиз обдастада сув, биримиз сочиқ олиб пешвозига чиқардик. Яна биримиз дарров чой қайнатиб, дастурхон ҳозирлардик.

— Мен беш фарзанднинг онасиман. Лекин шу ёшимга довор бирор мартаям отамнинг юзига тик қараб сўзламаганман!

— Кичиклигимизда дугонамиз никоҳ базмига чорласа: “Отамлар рухсат берармикинлар?!” — деган хавотир билан кунни кеч қилардик.

— Отам келиб ўтирмасларидан бурун ҳеч ким дастурхонга қўл узатмасди! Қаттиқроқ гапирсак, овоз чиқариб кулсак, онамиз дарров “Отанг ўтирибди-я! Уялмайсанми?!” дегандек бизга ер остидан қараб қўярди. Ҳозирги қизлар бизларга қараганда анчайин очиқ-сочиқ...

Момонинг келини гапга аралашди: “Қўйинг, энажон. Шундоғам қиз бечоранинг юраги эзилиб турибди”.

Самат амаки келганида ҳамма бирданига жимиб қолди. У киши астагина Ойша опанинг пешонасидан ўпаркан, овози титраб чиқди:

— Бахтли, тахтли бўл, қизим...

Сўнгра кўзларини белбоғи учи билан арта-арта нари кетди. Шунда мен ич-ичдан ажабланиб ўйландим: “Оталар ҳам йиғлар экан-да!”

МУЛОҲАЗА

Йиллар ўтиб, англадим: Ота билан қизалоғи ўртасидаги меҳр ришталари вақт ўтган сайин тобора қалин тортиб боравераркан. Қизнинг оиладаги хуш одоби, латофату малоҳати отанинг кўнглини юмшатиб, дилига нур бериб, уни уйга маҳкам боғлаб тураркан. Шу учун ҳам ҳаётида ҳеч кўз ёш тўкмаган ота қизи уйни тарк этаётганида... чидолмаскан!

“Отанг ўтирган уйнинг томига чиқма”. Ўтмиш доғишмандлари айтиб қолдирган бу ҳикмат отанинг улуғлигига, катта иззату-ҳурматга лойиқ киши эканига бир иншора. Қадим-қадимдан оталарнинг ўрни ҳамиша уйнинг тўрида бўлган. Хонадонга келган меҳмонлар ташқи ҳовлида кутиб олиниб, қизлар эса асосан ички ҳовлида ўсиб-улғайганлар. Агар ота ташқаридан ички ҳовлига кирмоқчи бўлса, энгил йўтал орқали товуш берган. Шунда қизлар дарҳол хушёр тортиб, кийимларини тузатишган, бошяланг

бўлса, рўмол боғлашган. Сўнг оталарини хуш илтифот билан қаршилаганлар. Борди-ю қизнинг отасига айтар гапи бўлса, бу гап она орқали отага етказилган. Ўзбекона тарбиянинг бундай гўзал жиҳатлари ҳар томонлама ибратлидир. Бу кун қизлар оилада ўз оталари билан турли мавзуларда бемалол сўзлашадилар, бемалол гап талашиб, ҳатто баҳслашадилар ҳам. Биз бу ҳолни табиий деб ҳисоблаймиз ва уни замонавийликка йўямиз. Замонавий бўлгани ҳам яхшидир. Лекин...

ВОҚЕА.

Гулнора оддийгина хонадонда ўсиб-улғайди. Онаси уй бекаси, отаси заводда ишчи эди. Шу учун ҳам у ўзи келин бўлиб тушган зиёли хонадонга муносиб бўлишга ҳаракат қилар, шу оиланинг илм билан шуғулланаётган ҳар бир аъзосига ўта ихлос билан қарарди. Аммо бу уйдаги баъзи бир одатлардан ажабланар, шундай кезларда: "Менга шундай туюлаётгандир," деб ўйларди.

Бир куни қайнисинглиси кир ювди. Ўзининг ички кийимларини ҳовли ўртасидаги сим дорга қатор қилиб ёйди. Гулнора буни кўриб ташвишга тушди. Ахир, ҳадемай қайнотаси ишдан қайтади. Манави нарсаларга кўзи тушса... Шуни айтмоқ бўлиб қайнисингиллари ёнига борди. Улар сўрида ўзларининг сеп-сидирғалари ҳақида сўзлашиб ўтиришарди. Қизларнинг каттаси Гулнорага деди: — Кеннойи, сепимдаги ҳамма нарса четники. Ҳатто ичкийимларниям битта-битта саралаб олганман. Мана, кўринг!

Гулнора ҳовли томонга қараб, жон ҳолатда сакраб турди:

— Вой, йиғинг буларингизни! Ана, дадангиз...

Лекин қайнотаси ҳеч нарса бўлмагандек қизлари билан саломлашиб ўтиб кетди. Қизлар пинагиниям

бузишмай суҳбатни давом эттираверишди. Гулнора эса ҳайрону лол, гоҳ ҳовлидаги сим дорга ёйиғлик ичкийимларга, гоҳ икки қизнинг олдида сочилиб ётган лаш-лушларга қарар, ҳозиргина бу нарсаларга қайнотасининг ҳам кўзи тушганини эслаб уятдан ёниб кетай дерди...

ЯНА БИР ВОҚЕА.

Катта укамни уйлантирдик. Келин худди ўзимиз сингари экан, оиламиздаги урф-одатларга дарров мослашиб кетди. Бир йил ўтиб кичик укамнинг тўйини ўтказдик. Кенжа келин бир гапириб, ўн куладиган, шўх-шаддодгина чиқди. Сингилларим билан апоқ-чапоқ, гўё минг йиллик қадрдондек эди. Бир куни ҳаммамиз кечлик овқатга йиғилишдик. Табиатан қизиқчиरोқ бўлган укам нимадир айтди, кулгили чиқди. Жилмайибгина қўя қолдик. Кенжа келинимиз эса ўзини тутолмай, овозининг бориचा шарақлаб кулиб юборди. Биз қизлар хижолат тортиб, уй турида ўтирган отамга юзландик...

Хулоса ўрнида. Қайси хонадонда аёл киши эркакнинг иззатини жойига қўйса, шу хонадонда ота деган сўз ифтихор туйғуси билан тилга олинади. Шундай оиладан чиққан қиз эса келинлик уйларига ҳам онасидан олган гўзал сифатлари билан кириб боради. Ота деган номнинг улуглиги шу тахлит оиладан оилага ўтиб, унга кўрк беради, безайди. Зеро, кучли, мард ва фидоий оталаримиз жамиятга таянч бўлгулик кучни аввало оиладан оладилар. Хуш каломимиз, одобу-иффатимиз, ҳаё аралаш сўзлашувимиз оталар дилини нурафшон этиб, уларга тенгсиз куч-қувват бахш эта олишини унутмайлик!

Ота деган ном муқаддаслигича қолсин, дейман.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА

"ҚИЗЛАРЖОН"НИ ҚУТЛАЙМИЗ!

"Эшик очган сингилжон! Биласанми, энг яқин дугонасига-да кўнгил ёролмай, энг ардоқли сирларини бизга йўллаган қизларнинг ҳисоби йўқ. Уларни қийнаган, ўйлантирган ўй-мулоҳазаларнинг ҳам чек-чегараси йўқ. Шундай мактублар билан танишаётиб таҳририятнинг энг ёш ижодий ходимлари бўлмиш Матлуба Маҳкамова билан Фоти

ма Аширова гапни бир жойга қўйиб ушбу янги саҳифани ташкил этишга қарор қилдилар".

Бу — 1991 йилнинг гапи (Юқоридаги парча "Ёш куч"нинг 1991 йил 5-сонидан олинди). Демак, "Ёш куч"нинг гўзал саҳифаларидан бири бўлмиш "ҚИЗЛАРЖОН"нинг ташкил этилганига ҳам саккиз йил бўлибди. Бироқ "Қизларжон" ҳамон ўша-ўша, ҳамон уни Матлуба Темур қизи (Маҳкамова) олиб боради. Фақат қайд этиш керакки, севимли муаллифингиз Матлуба Темур қизи энди кечаги "энг ёш ходима" эмас, балки бугунги кунда у "Ёш куч" очилгандан (1986 йил) буён, унга-бунга чалғимасдан, шу журналда ижод қилиб келаётган катта, тажрибали журналистдир.

"Ёш куч"нинг дастлабки — 1929 йилги сонларидан бошлаб бир рузн остида турли қизиқарли муаммолар, топишмоқ ва ўйинлар бериб борилган. 1934 йилдан бу рузн "Ақл мусобақаси" деб номланган ва бу рузн ўқувчиларнинг журналдаги энг ўқишли саҳифаларидан бири бўлган.

"Ёш куч"нинг 1934 йил 1-сонида мазкур рузн сўзбошисида шундай дейилади:

"Бу бўлим (яъни, "Ақл мусобақаси" рузни) журналимизнинг ҳар сонида мунтазам давом қилажакдир. Бу бўлимда топишмоқлар, ҳар хил қизиқ-қизиқ муаммолар, сирли суратлар берилиб турилажакдир. Уларни ҳал қилиш, сирларини топиб бериш ўқувчиларимизнинг зийракликларига ҳавола қилинадир. Ҳар сондаги масалаларнинг жавоблари ўртада бир сон ўтуб, иккинчи сонда берилажакдир. Масалан, бу сондагиларнинг жавоблари журналимизнинг 3-нчи сонида шу бўлимнинг охирида берилажакдир.

Тўғри жавоб берганларнинг исмлари ҳам босилажакдир".

АҚЛ МУСОБАҚАСИ

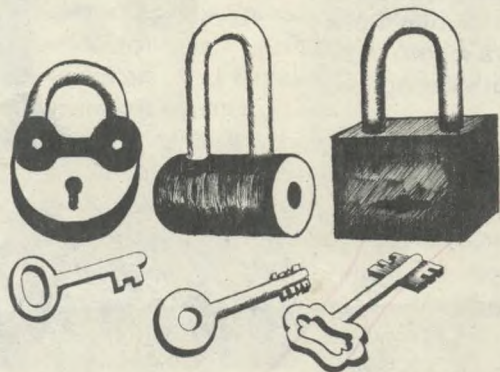
"Ёш куч"нинг
1935 йил 5-6 сонидан

УЧ ҚУЛУФ

Уч студент бир ҳовли ижарага олиб шунда яшайдилар. Бироқ уларнинг учови ҳам бошқа-бошқа ўқув юртларида ўқуйдилар ва ўқув вақтлари ҳам ҳар турли вақтга тўғри келади.

Ҳовлини албатта очиқ қўйиб бўлмайди — қулуф билан беқлаб қўйсалар, калит бировида кетиб, бошқалари очиб кира олмай қоладилар.

Охир булар бунинг иложини топадилар: учови ҳам уч хил қулуф сотиб оладилар. Ҳар қайсиси ҳовлини ўз калити билан ўз қулуфини бемалол ҳовлига очиб, ёпиб юра биладилар?!

"Ёш куч"нинг
1934 йил 3-сонидан

БУЛАРГА НЕЧА ЁШ?

- Бобо, ўғлингиз сизнинг неча ёшда?
- Набирамга неча кун бўлса, унга шунча йил!
- Набиранингиз неча ёшда?
- Менга неча ой бўлса, унга шунча йил!
- Ўзингиз неча ёшдасиз ахир?!
- Менинг ёшимни, ўғлимнинг ёшларини бир қўшсангиз, тўппа-тўғри юз ёш бўлади. Ана шундан ўзингиз ажратиб чиқариб билингиз.

Уларнинг ҳар қайсига неча ёшдан?

"Ёш куч"нинг
1935 йил 5-6 сонидан

12 НОН ВА 12 ОДАМ

Дўкандан 12 одам чиқди: Ҳар бир эркекнинг қўлида иккитадан нон, хотинларда эса яримтадан ва болаларнинг қўлида чорактадан нон бор эди.

Эркек қанча, хотин қанча ва болаларнинг қанча бўлганларини топиб беринг-чи?

"Ёш куч"нинг
1935 йил 5-6 сонидан

ҚАЛЪА ВА СОҚЧИЛАР

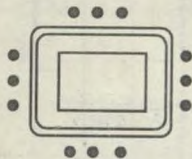
Қалъани 12 қуролли соқчи ҳар тўрт томондан қўриқлайдилар. Ҳар жойда учтадан соқчи туради.

Қалъанинг кичик бошлиғи бу кузатувни бу 12 соқчини шундай қилиб қўйдик, ҳар жойда 4 тадан соқчи тўғри келди.

Иккинчи куни қалъанинг бошлиғи ўзи келиб, соқчилик ишени яна кучайтирди: ул ҳалиги 12 одамни шундай қилиб қўйдик, ҳар ёнда 5 та одамдан тўғри келди.

Марказдан келган бошлиқ буни текшириб, 12 одамдан сақлатган чоқда ҳар ёнда 6 одамдан тўғри келтириб бўлганлигини кўрсатиб берди.

Қани, ўқувчилар, бу уч бошлиқнинг 12 соқчидан қандай қилиб фойдаланганликларини кўрсатиб беринг-чи?

"Ёш куч"нинг
1935 йил 8-сонидан

УЧТАН ТҮРТ

Усталнинг устига учта гугурт чўпи қўйилган. Ана шу 3 та гугуртдан бошқани сира қўшмасдан тўртта ясангиз.

Азиз ўқувчилар, биз қуйида 30-йилларда шу рукн остида берилган баъзи муаммоларни эътиборингизга ҳавола этмоқдамиз. Қани, Сиз ҳам бу "Ақл мусобақаси"да ҳозирда пири бадавлат бобо ва бувиларимиз бўлган "Ёш куч"нинг 30-йиллардаги муштарийлари билан бир мусобақалашиб кўринг! 30-йилларда "Ёш куч"нинг зукко ўқувчилари бу масалаларни қизиқиб ечишиб, жавобларини муҳарририятга жўнатишган ва тўғри жавоб йўллаган ўқувчиларнинг исми шарифлари икки сон ўтиб журналда эълон қилинган. Биз ҳам шу йўлни тутмоқчимиз: қуйидаги масалаларнинг жавоблари ва тўғри жавоб йўллаган муштарийларимизнинг исми шарифларини икки сон ўтиб эълон қиламиз.

Қани, азиз Муштарий мусобақага марҳамат!

Кулгихона

ИНГЛИЗ ХАНДАЛАРИ

Меҳмонхонага келган икки саёхатчига бир ифлос хонани кўрсатишди.

— Бу чўчқахона қанча туради? — сўради бири.

— Бир чўчқа учун икки доллар, икки чўчқа учун уч доллар, — деб жавоб берди меҳмонхона эгаси хотиржамлик билан.

Судья: — Нима билан шуғулланасиз?

Маҳбус: — Акробатика билан.

Судья: — Деразани ёпинглар, илтмос.

Айни туш пайтида ҳўранда ресторанга кирди ва жойлашиб ўтиргач официантдан сўради:

— Мана сизга чой пули. Хўш, менга нимани тавсия қиласиз? Официант энгашиб шивирлади:

— Маслаҳатим шуки, бошқа ресторанга боринг.

(Инглизчадан Ўроқ Равшанов таржимаси. "Ёш куч"нинг 1989 йил 11-сонидан.)

Сартарош сочи ўсиб елкасига тушган ўспириндан кулиб сўради:

— Хўш, сочингизни қайси модадатекислаб қўяй?

Ўспирин шошиб деди:

— Йўқ, йўқ, мен соч олдиргани кирганим йўқ, дадамдан беркиниб шу ерда ўтирибман. У мени ҳамма жойдан топа олади, лекин бу ёққа киришимни хаёлига ҳам келтирмайди!

Сита: Кечаси роса қаттиқ бўрон бўлди-да!

Рани: Нималар деяпсан, ростданам бўрон бўлдимми?

Сита: Бўлмасам-чи! Шундай бўрон бўлдики, худди ер билан осмон бирлашиб кетгандай туюлди!

Рани: Вой, нега бўлмаса мени дарров уйғотмадинг, ахир бўрон пайтида ухлай олмаслигимни яхши билардинг-ку!

(Тўпловчи Л. Отахонов. "Ёш куч"нинг 1989 йил, 6-сонидан.)

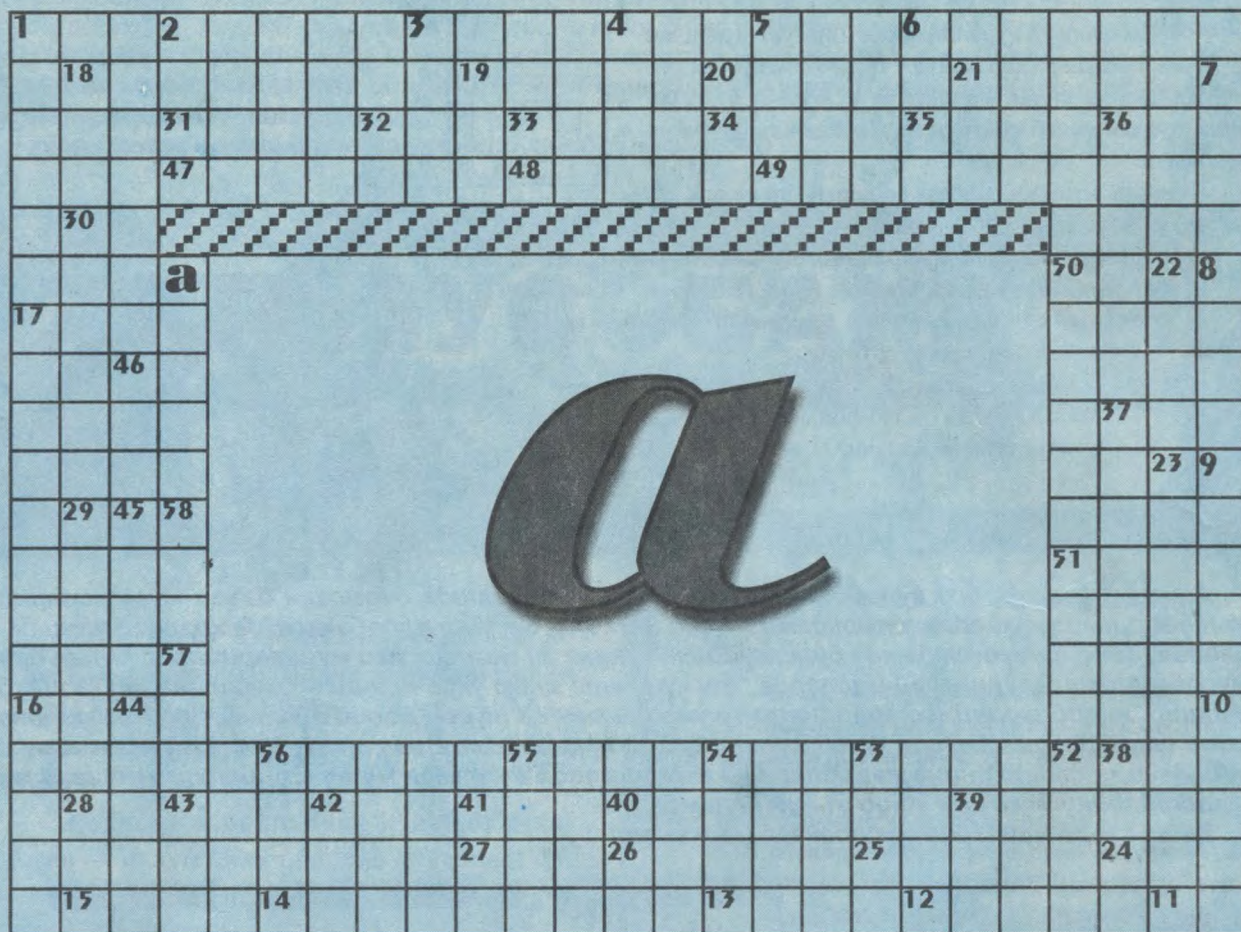
НЕМИС ХАНДАСИ СЎНГИ ДАРС

Немис химиги Эгон Виберг ўз лекцияларидан бирини шундай сўзлар билан бошлади:

— Ўртоқлар, мен бу дарсимни хлор гази бўладиган тажрибаларни намойиш қилишдан бошламоқчиман. Хлор — бу жуда ҳам заҳарли газ. Агар тажриба вақтида мен хушимдан кетиб қолсам, марҳамат қилиб, ташқарига — тоза ҳавога олиб чиқинглар ва шу билан бугунги лекцияни тугади, деб ҳисоблайверинглар.

ЧАЙНВОРД

1. Ҳозирда тарқаб кетган машҳур швециялик рок-группа.
2. Энг узун дарёлардан бири.
3. Краснодар ўлкасидаги курорт-шаҳар.
4. Чақалоқнинг эшитадиган биринчи ашуласи.
5. Усиз дарахт кесиб бўлмайди.
6. Баҳайбат илон.
7. Кўплаб детектив асарлар ёзган машҳур ёзувчи аёлнинг исми.
8. Қўқон...
9. Геометрик шакл.
10. Дунёдаги энг катта стадионлардан бири.
11. Чор Россиясининг Америкага ўтиб кетган қисми.
12. Овқат тури.
13. Олтинчи материк.
14. Қадимий маросимлардан бири.
15. Туркиядаги шаҳар.
16. Чим хоккейи бўйича Собиқ Иттифоқнинг аёллар бўйича икки қарра чемпиони.
17. “Тобутдан товуш” асари муаллифининг исми.
18. Чеварлар бармоғига тақадиган “қалқон”.
19. Қора қитъа.
20. Ҳинд фильми.
21. Машҳур теннисчи қиз Габриэла Сабатини ватани.
22. Йиртқич балиқ.
23. Амакининг фарзанди.
24. Сувоқчининг иш қуроли.
25. Қора денгиз бўйидаги шаҳар.
26. Ўрмон маликаси.
27. Қозоқларнинг “Афанди”си.
28. АҚШ даги штатлардан бири.
29. “Ҳамза” театри актрисаси.
30. Чилидаги шаҳар.
31. Таниқли Ҳинд эстрада хонандаси.
32. Қишлоқ хўжалиги ўсимлиги.
33. Ўзбекистондаги биринчи машинасозлик шахри.
34. Цирк саҳнаси.
35. Байрам олди.
36. Фан.
37. Ўзбек қизларидан чиққан биринчи шашкачи.
38. Гана пойтахти.
39. XXVI-Олимпия ўйинлари ўтказилган шаҳар.
40. Истироҳат боғининг номига номдош бўлган рок-группа.
41. Ҳиндистонда Бобур Мирзо пойтахт қилган шаҳар.
42. Ота томондан қариндош.
43. Жузеппе Верди асари асосида ишланган опера.
44. Ўрта Ер денгизи бўйидаги давлат пойтахти.
45. Хорижий русумдаги телевизор.
46. Марказий Осиёдаги шаҳар.
47. Улуғ аллома, бобокалонимизнинг Европа мамлакатларидаги номи.
48. Сибирдаги дарё.
49. Океан.
50. Жанубий Америкадаги ҳудуди энг кичик давлатлардан бири.
51. Рэкет ва терроризмга қарши курашиши учун Россияда тузилган махсус гуруҳ.
58. “Тошболта ошиқ” комедиясидаги персонаж.
53. Ҳаваскор боксчиларнинг халқаро уюшмаси.
54. Қизлар исми.
55. “Гулхан” сўзининг синоними.
56. Россия эстрада юлдузи Алёна... (фамилияси)
57. Торлари чертиб чалинадиган уч бурчак шаклдаги чангсимон мусиқа асбоби.
58. Африкадаги давлатлардан бири.

Тузувчи: Собир ЁҚУБОВ

ҲУРМАТЛИ МУШТАРИЙЛАР!

“Ёш куч” ва “Синфдош” журналлари асосида
“ЯНГИ АСР АВЛОДИ”

нашриёт-матбаа маркази тузилди.

«“Ёш куч” кутубхонаси», «“Синфдош” кутубхонаси» серияларида Сизлар учун энг қизиқарли ва зарур китоблар лотин ва кирилл алифболарида чоп этилмоқда. Таҳририят ва тарғибот марказларимиз орқали буюртма беришга ва сотиб олишга шошилинг!

Шунингдек реклама ва эълонлар

бериш истагингиз бўлса ҳам марҳамат!
“Ёш куч” ва “Синфдош” журналлари ҳамда бизда чиқарилаётган китоблар муқоваларида, ички бетларида ҳам жойлаштиришингиз мумкин. Ушбу буюртмалар учун таҳририятимизга ҳам, вилоятлардаги тарғибот марказларимизга ҳам мурожаат қилишингиз мумкин.

Манзилимиз: Тошкент ш., Чилонзор тумани, Қатортол кўчаси, 60.
Тел.: 78-40-07, 78-94-73.

Вилоятлардаги тарғибот марказларимиз манзиллари муқованинг сўнги саҳифасида эълон қилинган.

ҲУРМАТЛИ ТАЛАБАЛАР, СИНФДОШЛАР ВА ОТА-ОНАЛАР!

Ёшларнинг ҳамда қалби ёшларнинг

ЁШ КУЧ журнаliga

Етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган
барча синфдошларнинг

СИНФДОШ журнаliga

ОБУНА БЎЛИШГА ШОШИЛИНГ!

Мақтаб ўқувчилари ва талабалар
“Ёш куч”нинг вилоятлардаги тарғибот
Марказлари орқали обуна бўлсалар
40 фоизгача арзонлаштирилади.

“ЁШ КУЧ” РУКНЛАРИ: “Қатортолга мактублар”,
“Муносабат”, “Инсон ўзинг”, “Санъат”, “Жинойт ва жазо”,
“Навр”, “Шеърят”, “Ёпирай”, “Аниқ фанлар академияси”,
“Қизларжон”, “Ҳадемай ошла қурасиз”, “Қайноқ латифалар”...

“СИНФДОШ” РУКНЛАРИ: “Мактублар”,
“Катталарнинг катта хатоси”, “Мақтабда муҳаббат”,
“Синфдошлар учрашуви”, “Ўзингизни синаб кўринг”,
“Шпаргалка”, “Чўнтак пули” ...

“Ёш куч”, “Синфдош” манзили: Тошкент - ЧГСП,
Қатортол кўчаси, 60. Телефон: 78-40-07.

Тарғибот марказларимиз манзиллари:
Андижон вилояти, Андижон шаҳри, директор Ўктам Умрзоқов.
Тел. Код: 8-37422, 263330
Навоий вилояти, Қизилтепа шаҳри, директор Моҳира Шокирова.
Тел. Код: 8-43655, 52588.
Хоразм вилояти, Урганч шаҳри, директор Ўғилжон Авазметова
Тел. Код: 8-36222, 62662.
Қашқадарё вилояти, Деҳқонобод тумани,
директор Фахриддин Бозоров. Тел.: Код: 8-37561, 22228

2000 йил
2000 йил
2000 йил
2000 йил

2000 йил
2000 йил
2000 йил
2000 йил